

VILNIAUS UNIVERSITETO

TEISĖS FAKULTETO

PRIVATINĖS TEISĖS KATEDRA

Dieninės studijų formos
V kurso komercinės teisės
studijų šakos studentės
Rūtos Syminaitės

Magistro darbas

**KONCENTRACIJŲ KONTROLĖS TAISYKLIŲ TAIKYMO LIETUVOJE
PRAKTINĖS PROBLEMOS**

**PRACTICAL ISSUES OF APPLYING CONCENTRATION CONTROL RULES
IN LITHUANIA**

Mokslinis vadovas: Dr. Šarūnas Keserauskas

Recenzentas: lekt. Marius Juonys

Vilnius 2012

Turinys

Ižanga	2
1. Koncentracijos sąvoka, vykdymo bei reguliavimo tikslai ir priežastys	5
1.1. Koncentracijų vykdymo tikslai ir priežastys	5
1.2. Koncentracijų reguliavimo tikslai ir priežastys	6
1.3. Koncentracijos sąvoka	8
1.3.1. Anksčiau savarankiškų ūkio subjektų susijungimas	9
1.3.2. Kontrolės įgijimas	11
1.3.2.1. Kontrolės įgijimo priemonės ir kontrolės objektas	12
1.3.2.2. Vienvaldė kontrolė	13
1.3.2.3. Bendroji kontrolė	14
1.4. Su koncentracijos sąvoka susijusios problemos Lietuvoje	17
1.4.1. Kontrolės sustiprinimo vertinimas	17
1.4.2. 25 proc. balsų įgijimo vertinimas	19
2. Koncentracijų kontrolės instituto raida Lietuvoje	22
3. Koncentracijų vertinimas	30
3.1. Horizontalių koncentracijų vertinimo kriterijai	31
3.2. Vertikaliųjų koncentracijų vertinimo kriterijai	36
3.3. Konglomeratinių koncentracijų vertinimo kriterijai	39
3.4. Koncentracijų vertinimas Lietuvoje	40
4. Leidimas ūkio subjektams vykdyti koncentraciją nustatant sąlygas ir įpareigojimus	43
4.1. Sąlygos ir įpareigojimai	44
4.2. Sąlygų ir įpareigojimų nustatymo Konkurencijos tarybos nutarimuose	49
Išvados	57
Santrauka	58
Summary	59
Literatūros sąrašas	60

Ižanga

Šiuolaikinė ekonomika yra grindžiama rinkos sąlygomis. Viena iš būtinų sąlygų rinkos ekonomikai efektyviai funkcionuoti – konkurencijos egzistavimas. Konkurencija sukuria ūkio, kaip sistemos, savireguliaciją, skatinančią optimaliai paskirstyti ekonominius išteklius, veiksmingai juos panaudoti, didinti ekonominį augimą ir kelti vartotojų gerovę¹. Taigi sąžininga konkurencija yra vertinama kaip visuotinė vertybė, kuri turi būti saugoma valstybės. Sąžininga konkurencijos apsauga Lietuvos Respublikoje pirmiausia yra įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos² 46 str. 4 d., kurioje numatyta, kad įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę. Šią Konstitucijos normą įgyvendina Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymas³, kuriame kaip viena iš konkurencijos apsaugos priemonių yra įtvirtintos koncentracijų kontrolės taisyklės.

Magistro darbo objektas: koncentracijų kontrolės teisinis institutas Lietuvoje.

Magistro darbo tikslas: išanalizuoti esmines koncentracijos kontrolės taisyklių taikymo praktines problemas Lietuvoje, nagrinėjant koncentracijos sąvoką, teisinio reguliavimo raidą, koncentracijų vertinimo kriterijų sistemą bei vieną iš galimų po koncentracijos vertinimo priimti nutarimų rūši – leidimą vykdyti koncentraciją nustatant sąlygas ir įpareigojimus. Pažymėtina, kad darbo tikslas nėra išanalizuoti apskritai visas koncentracijų kontrolės taisyklių taikymo praktines problemas. Nagrinėtini aspektai pasirinkti atsižvelgus į šioje srityje praktikuojančių teisininkų įvardintas kaip esmines instituto problemas bei Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo numatytus aktualius pakeitimus.

Siekiant šių tikslų yra keliami tokie **uždaviniai**:

1) Išanalizavus Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktus bei institucijų praktiką nustatyti koncentracijos sąvoką bei su jos samprata Lietuvoje susijusias problemas.

2) Išnagrinėti koncentracijų kontrolės teisinio reguliavimo raidą Lietuvoje, nustatyti pagrindines tendencijas bei įvertinti, ar numatyti nauji Konkurencijos įstatymo pakeitimai išsprendžia darbe analizuojamas koncentracijų kontrolės problemas.

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas dėl Telekomunikacijų įstatymo, Valstybės žinios, 1999-10-13, Nr. 85-2548. [Žiūrėta – 2012 m. sausio 9 d.]
Prieiga per - <<http://www.lrkt.lt/dokumentai/1999/n911006a.htm>>

² Lietuvos Respublikos Konstitucija, Žin., 1992, Nr. 33-1014 [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]
Prieiga per - <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=274999&p_query=&p_tr2=2>

³ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas Nr. VIII-1099, Žin., 1999, Nr. 30-856. [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=421825&p_query=&p_tr2=2>

3) Apibendrinus tyrimo metu ištirtus Europos Sąjungos šaltinius, susijusius su koncentracijų vertinimo kriterijais, padaryti išvadą, ar Konkurencijos tarybos praktika, vertinant koncentracijas, atitinka Europos Sąjungos institucijų praktiką.

4) Išanalizavus Europos Sąjungos institucijų bei Konkurencijos tarybos praktiką, nustatyti, su Konkurencijos tarybos nustatytais koncentracijos vykdymo sąlygomis ir įpareigojimais susijusias problemas, atsižvelgiant į tai, kad tokių sąlygų ir įpareigojimų nustatymas yra susijęs su leidimu vykdyti koncentracijas, keliančias grėsmę konkurencijai atitinkamoje rinkoje, ir tokios sąlygos ir įpareigojimai turi esminę reikšmę konkurencingos rinkos struktūros išsaugojimui.

Atsižvelgiant į keliamus tikslus ir uždavinius, magistro darbas yra sudarytas iš keturių dalių. Kiekviena dalis, išskyrus antroji, yra formuojama remiantis tuo pačiu principu: pirmiausia yra pateikiama teorinė dalis, pagrįsta Europos Komisijos parengtais dokumentais, vėliau yra nagrinėjama Lietuvos konkurencijos institucijos praktika analizuojamu klausimu ir identifikuojamos problemos. Pirmoje dalyje yra nagrinėjama koncentracijos vykdymo bei koncentracijų reguliavimo tikslai ir priežastys, pateikiama koncentracijų sąvoka, kiekvieną iš koncentracijos vykdymo būdų nagrinėjant atskirai, bei analizuojama Lietuvoje formuojama praktika. Antroje dalyje pateikiama koncentracijų kontrolės instituto raida. Trečioje dalyje nagrinėjami koncentracijų, atsižvelgiant į jų rūšį, vertinimo kriterijai bei analizuojama Konkurencijos tarybos praktika koncentracijų vertinimo srityje. Ketvirtoje dalyje nagrinėjama vieno iš Konkurencijos tarybos galimų priimti nutarimų po praneštos koncentracijos – leisti vykdyti koncentraciją nustatant ūkio subjektams sąlygas ir įpareigojimus - teoriniai bei praktiniai aspektai.

Tyrimo aktualumas. 2010 m. gruodžio 30 d. Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė, atlikusi Konkurencijos tarybos veiklos auditą, paskelbė valstybinio audito ataskaitą „Konkurencijos laisvės apsauga“. Šioje ataskaitoje buvo nustatytos tam tikros Konkurencijos įstatymo įgyvendinimo problemos, kartu ir koncentracijos kontrolės instituto problematiniai aspektai. Šis tyrimas sukėlė diskusiją visuomenėje ir tarp teisės mokslininkų bei buvo vienas faktorių inicijavęsi Konkurencijos įstatymo pakeitimą. 2012 m. kovo 23 d. Seimas priėmė ir pateikė Lietuvos Respublikos Prezidentei pasirašyti Konkurencijos įstatymo pakeitimo įstatymą, kuriame padaryti ir konkurencijos kontrolės instituto esminiai pakeitimai. Šiame magistro darbe yra analizuojamos tam tikros problemos, įvardintos Valstybės kontrolės tyrime, vertinama Konkurencijos įstatymo numatyti pakeitimai bei analizuojama, ar jie padės išspręsti darbe išskiriamas problemas.

Tyrimo originalumas. Paminėtina, kad doktrinoje nėra mokslinio darbo, kuriame taip plačiai būtų išanalizuota koncentracijų kontrolės instituto problematika Lietuvoje,

pirmiausia pateikiant aktualią Europos Sąjungos institucijų praktiką, po to analizuojant Konkurencijos tarybos nutarimus. Taip pat pažymėtina, kad darbe nagrinėjami ir šiuo metu vykstantys esminiai instituto pokyčiai, kurie dar nebuvo tirti panašaus pobūdžio darbuose.

Pagrindiniai šaltiniai. Teisės doktrinos šaltinių, kuriuose būtų sistemiskai analizuojama koncentracijų kontrolės taisyklių įgyvendinimo problematika Lietuvoje, nėra. Pavienes šio instituto problemas yra nagrinėję keletas teisės mokslininkų, pavyzdžiui, Dr. Anželika Banevičienė, Dr. Lauras Butkevičius. Atsižvelgiant į magistro darbo temą, kurioje yra akcentuojamos instituto taikymo praktinės problemos, pagrindiniai šaltiniai, kuriais remiamasi, yra Europos Komisijos, apibendrinus Europos Komisijos, Europos Bendrijų Teisingumo Teismo, Pirmosios instancijos teismo precedentes ir patirtį, parengtos gairės ir pranešimai: Europos Komisijos gairės dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės, Nehorizontaliųjų susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės gairės, Europos Komisijos pranešimas dėl konkurencijos gynimo priemonių, Europos Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos, taip pat Konkurencijos tarybos nutarimai.

Šiame mokslinime darbe yra naudojami šie teisės teorijoje pripažinti mokslinio tyrimo **metodai**: loginis, sisteminis, dokumentų analizės, istorinis ir lyginamasis. Istorinis metodas naudojamas antroje darbo dalyje nagrinėjant koncentracijos kontrolės instituto raidą nuo jo atsiradimo Lietuvos teisinėje sistemoje bei padeda atskleisti vieną iš esminių instituto problemų – apyvartos kriterijų nekintamumą. Loginis ir sisteminis metodai naudojami siekiant dviejų tikslų: pirmiausia, jie yra priemonės, kurias naudojant pirmojoje, trečiojoje ir ketvirtojoje darbo dalyje yra nuosekliai analizuojama teorinė dalis, ją pateikiant kaip tam tikrą sistemą, antra, siekiant nustatyti probleminius nagrinėjamo klausimo aspektus yra nagrinėjamas ne tik Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas, bet ir kiti teisės aktai. Pastarajam tikslui pasiekti naudojamas ir dokumentų analizės metodas. Atsižvelgint į teisės aktuose išreikštą Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės suderinimo siekį, koncentracijos kontrolės taisyklių taikymo problemos nagrinėjamos remiantis Europos Sąjungos institucijų praktikos bei nacionalinės konkurencijos institucijos praktikos palyginimu, tam naudojant lyginamąjį metodą.

1. Koncentracijos sąvoka, vykdymo bei reguliavimo tikslai ir priežastys

Šiame skyriuje remiantis Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktais bei Europos Komisijos ir Konkurencijos tarybos praktika, bus analizuojama koncentracijos sąvoka, identifikuotos su tuo susijusios problemos Lietuvoje. Taip pat bus apžvelgta, kokios yra koncentracijos vykdymo priežastys bei kokių tikslų yra siekiama jas reguliuojant.

1.1. Koncentracijų vykdymo tikslai ir priežastys

Šiandieniniame pasaulyje yra stebimas rinkų globalizacijos reiškinys. Atskirų valstybių rinkos nebėra uždaros, įėjimo į rinką barjerai mažėja, sparčiai plėtojasi mokslas, technologijos.

Remiantis Londono universiteto Karaliaus koledžo teisės profesoriaus Richard Whish knygoje „*EC Competition Law*“⁴ bei minėto koledžo profesorės Alison Jones ir Bristolio universiteto profesorės Brenda Sufrin knygoje „*EC Competition Law: Text, Cases and Material*“⁵ išsakytomis mintimis, galima išskirti tokias pagrindines priežastis, dėl kurių ūkio subjektai vykdo koncentracijas: 1) masto ir apimties ekonomijos siekis. Po koncentracijos įvykdymo ūkio subjektų vieno pagaminamo produkto savikaina mažėja, kai yra didinama bendras gaminamos produkcijos kiekis arba kai yra gaminami skirtingi produktai. Tai reiškia efektyvumo padidinimą sunaudojant tą patį kiekį išteklių. Ūkio subjektai gali pasiekti ekonomiją ir vidiniu augimu, tačiau išoriniu augimu, t.y. vykdant susijungimą, tokia ekonomija yra pasiekama greičiau; 2) Ūkio subjektams gali būti pigiau ir efektyviau perimti distributorių, t.y. produkto platinimo sistemą, negu sukurti visą produkto platinimo tinklą sutarčių pagrindu; 3) Galimybės geresnėmis sąlygomis gauti žaliavų, jeigu yra prisijungiamas žaliavų tiekėjas; 4) Palankesnės sąlygos gauti paskolą ar kitoki finansavimo būdą; 5) Kito ūkio subjekto prisijungimas yra galimybė kartu įgyti teises į patentus, *know-how* ir kitas ūkio subjekto išimtinės teises. Taip pat siekis perimti žmogiškąjį kapitalą bei ūkio subjektų valdymo įgūdžius t.y. susijungimas gali atnešti į ūkio subjektą naują ir aukštesnės kokybės vadovavimą bei darbo jėgą; 6) Tam tikrais atvejais susijungus ūkio subjektams yra palankesnės sąlygos vykdyti mokslinius tyrimus, plėtoti technologinę pažangą, kurti inovacijas; 7) Koncentracija gali sukurti galimybę didesnėms nacionalinėms kompanijoms sėkmingai konkuruoti tarptautinėje rinkoje; 8) Ūkio subjektų koncentracija gali būti priemonė siekiant išgelbėti

⁴ WHISH, R. *EC Competition Law*, 5th edition, 2003, Lexis Nexis UK.

⁵ JONES, A., SUFRIN, B., *EU Competition Law: Text, Cases and Materials*; P 700 – 701.

įmonę nuo žlugimo; 9) Susijungimas gali būti priemonė ūkio subjektui įžengti į rinką; 10) Ūkio subjekto siekis padidinti rinkos galią. Tikroji koncentracijos priežastis gali būti siekis eliminuoti konkurentus, taip sumažinant konkurenciją atitinkamoje rinkoje ir įgyjant galimybę pakelti kainas virš konkurencingos ribos bei jas pelningai išlaikyti.

Taigi tam tikrais atvejais koncentracijų vykdymas yra naudingas, nes jis skatina našų ribotų išteklių panaudojimą, didina pramonės konkurencingumą, gerina ekonominio augimo sąlygas, kelia gyvenimo lygį, skatina inovacijas bei technologinę pažangą. Tačiau, įmonių susijungimas gali būti vykdomas ir turint tiesioginį tikslą padaryti žalą konkurencijai, o tai reiškia, pirmiausia, žalą vartotojams, kurie praranda konkurencijos tarp ūkio subjektų jiems teikiamą naudą – žemas kainas, aukštos kokybės produktus ar paslaugas, didelį prekių ir paslaugų pasirinkimą, diegiamas naujoves.

1.2. Koncentracijų reguliavimo tikslai

Atsižvelgiant į tai, kad koncentracijų vykdomi tikslai gali būti labai įvairūs – tiek teikiantys naudą, tiek darantys žalą konkurencijai – valstybė imasi reguliuoti koncentracijų vykdymą.

Remiantis profesoriaus Richard Whish mintimis, išdėstytomis knygoje „*EC Competition Law*“, galima išskirti tokius tikslus, kurių siekia valstybės reguliuodamos koncentracijas:

Pirma, siekis išlaikyti konkurencingą rinkos struktūrą. Tai reiškia, kad valstybė, reguliuodama rinką teisės aktais, apriboja rinkos savireguliacinį mechanizmą. Pagrindinis valstybės reguliavimo siekis – užtikrinti rinkoje tokią struktūrą, kuri savo sąlygomis maksimaliai būtų panaši į tobulą konkurenciją: daug pirkėjų, daug pardavėjų, nedideli įėjimo į rinką barjerai, vyksta stipri konkurencinė kova, dėl kurios laimi pirkėjai, nes gauna geresnės kokybės prekę ar paslaugą, mažesnę kainą. Taip pat yra kuriamos sąlygos sparčiai plėtrai, pažangai. Tai yra pagrindinis ir tiesioginis koncentracijų kontrolės taisyklių tikslas.

Kita priežastis, dėl ko valstybės kontroliuoja vykdomas koncentracijas, yra siekis apsaugoti nacionalinius ūkio subjektus. Tai yra tam tikras protekcionistinis tikslas, siekiant, kad užsienio ūkio subjektai neįgytų stambių nacionalinių įmonių kontrolės.

Dar viena koncentracijų kontrolės priežastis yra valstybės siekis stimuliuoti verslo plėtrą. Per teisės aktuose numatytą konkurencijos institucijos galimybę duoti leidimą vykdyti koncentracijas nustatant tam tikras sąlygas ir įpareigojimus, pavyzdžiui, valstybė

gali naikinti barjerus patekti į rinką (pvz., įpareigojant leisti naudotis tam tikra infrastruktūra arba išimtinėmis vieno ūkio subjekto turimomis teisėmis).

Koncentracijų reguliavimu valstybės taip pat gali siekti išspręsti gresiančio nedarbo problemas. Įmonėms koncentruojantis, ypač tai darant susijungimo būdu, paprastai yra atleidžiama dalis darbuotojų, kurie gali tapti valstybės socialinės apsaugos sistemos našta. Todėl per koncentracijų vertinimo mechanizmą valstybės gali reguliuoti šį procesą.

Literatūroje minimas ir socialinis – politinis koncentracijų reguliavimo argumentas. Ūkio subjektų susijungimas gali pakenkti subalansuotam turto paskirtymui visuomenėje, todėl koncentracijos kontrolės taisyklėmis siekiama, kad turtas nebūtų sukauptas vienoje rankose.

Tačiau kyla pagrįstas klausimas, ar tam, kad būtų pasiekti koncentracijų reguliavimo tikslai, yra būtinas atskiras koncentracijų kontrolės institutas, kitaip tariant, ar sąžiningos konkurencijos apsaugos užduotį pilnai galėtų atlikti kiti konkurencijos teisės institutai – antikonkurencinių susitarimų draudimas bei draudimas piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi. Šį klausimą nagrinėjantys teisės mokslininkai pateikia tokias priežastis, dėl kurių yra reikalinga atskira koncentracijų kontrolės reguliavimo sistema: pirma, yra išskiriamas efektyvumo argumentas. Kai rinkoje dominuoja viena ar kelios stiprios įmonės, konkurencijos institucijos gali neturėti resursų ar informacijos tirti kiekvieną veiksmą, kuris yra priešingas konkurencijai, taigi prevencinis koncentracijos patikrinimas yra kaštų prasme efektyvesnė priemonė apsaugoti konkurenciją⁶. Antras argumentas yra siejamas su pačių susiliejančių įmonių interesu. Gali būti itin problematiška, jei dviems įmonėms yra leidžiama be apribojimų susijungti ir tapti dominuojančia įmone, ir tik po to įsijungia valstybės nustatytas teisinis reguliavimas bei toks įmonių susiliejimas yra tiriamas. Atsiranda galimybė, kad konkurencijos institucija priims sprendimą koncentraciją išardyti net praėjus keleriems metams nuo bendros veiklos pradžios. Taigi, įmonių susijungimo patikrinimas prieš joms tai padarant, suteikia įmonėms teisinio aiškumo ir situacijos teisinio apibrėžtumo. Trečia, konkurencijos institucija gali būti nepajėgi ištaisyti visų antikonkurencinių rinkos struktūros pakitimo padarinių⁷. Ketvirta, koncentracijų galimas antikonkurencinis efektas paliečia ne tik koncentracijoje dalyvaujančius subjektus, bet ir apskritai visus rinkoje veikiančius subjektus⁸.

⁶ MONTI, G. *EC Competition Law*, Cambridge University Press, 2009, P. 245.

⁷ *Ibid.*, P. 246.

⁸ *Ibid.*, P. 246.

Tačiau, valstybės ir Europos Sąjungos teisės aktais yra reguliuojamos ne visos ūkio subjektų vykdomos koncentracijos. Tam, kad apie atitinkamus veiksmus kiltų pareiga pranešti konkurencijos institucijoms ir juos vykdyti tik gavus leidimą, turi būti įgyvendintos dvi sąlygos⁹: 1) veiksmai turi patekti į koncentracijos sąvoką ir 2) koncentracijoje dalyvaujantys subjektai turi atitikti apyvartos kriterijus.

1.3. Koncentracijos sąvoka

Koncentracijos sąvoka Europos Sąjungos mastu yra apibrėžta 2004 m. sausio 20 d. Tarybos Reglamente (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB susijungimų reglamentas)¹⁰ (toliau – EB susijungimų reglamentas). Šio teisės akto 3 str. 1 d. įtvirtinta: laikoma, kad koncentracija vykdoma, kai atsiranda ilgalaikių kontrolės pokyčių dėl: (a) dviejų arba daugiau anksčiau savarankiškų įmonių arba jų dalių susijungimo, arba (b) išsigijimo, kai įmonę išigijo vienas ar daugiau asmenų, kurie jau kontroliuoja bent vieną įmonę, arba kai įmonę išigijo viena ar daugiau įmonių pirkdamos vertybinius popierius arba turtą, sudarius sutartį arba kitomis priemonėmis, kurios leidžia tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti visą arba dalį vienos arba daugiau kitų įmonių. Lietuvoje sąvoka pateikiama Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 3 str. 14 d., kurioje įtvirtinta, kad koncentracija – tai: 1) susijungimas, kai prie ūkio subjekto, kuris tęsia veiklą, prijungiami vienas ar keletas kitų ūkio subjektų, kurie kaip savarankiški ūkio subjektai baigia veiklą, arba kai įsteigiamas naujas ūkio subjektas iš dviejų ar daugiau ūkio subjektų, kurie kaip savarankiški ūkio subjektai baigia veiklą; 2) kontrolės įgijimas, kai tas pats fizinis asmuo, ar tie patys fiziniai asmenys, kurie turi vieno ar daugiau ūkio subjektų kontrolę, arba ūkio subjektas ar keletas ūkio subjektų, veikdami susitarimo pagrindu, kartu steigia naują ūkio subjektą arba įgauna kito ūkio subjekto kontrolę įsigydami įmonę ar jos dalį, visą ūkio subjekto turtą, ar jo dalį, akcijas ar vertybinius popierius, balsavimo teises, sudarydami sutartis ar kitu būdu. Taigi, tiek EB susijungimų reglamente, tiek Konkurencijos įstatyme pateiktos koncentracijos sąvokos iš esmės sutampa, tačiau siekiant visapusiškai atskleisti koncentracijos sąvoką vien tik teisės aktuose įtvirtintų sąvokų pateikimo neužtenka. Koncentracijos sąvokos, jos rūšys bei kokie konkretūs veiksmai patenka į šią sąvoką atskleidžiama vertinant tiek Europos

⁹ Tam, kad apie koncentraciją kiltų pareiga pranešti Europos Komisijai, turi būti įgyvendinta ir trečia sąlyga - koncentracija turi turėti Bendrijos mastą.

¹⁰ 2004 m. sausio 20 d. Tarybos Reglamente (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB susijungimų reglamentas) [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.].
Prieiga per -< http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_1?p_id=44322&p_query=&p_tr2=2>

Komisijos patirtį, kuri yra apibendrintai pateikiama 2008 m. balandžio 16 d. Komisijos suvestiniame pranešime dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės¹¹ (toliau – Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos), tiek Konkurencijos tarybos praktiką taikant koncentracijų kontrolės institutą, bei teisės doktriną.

Iš pateiktų koncentracijos apibrėžimų matyti, kad koncentracijos gali būti vykdomos dviem būdais: 1) ūkio subjektų susijungimu, arba 2) kontrolės igijimu. Siekiant įvesti terminologinį aiškumą, būtina pažymėti, kad toliau darbe terminas koncentracija bus naudojamas kalbant apie abu koncentracijos būdus. Terminas ūkio subjektų susijungimas taip pat bus naudojamas kaip bendras terminas apimantis abu koncentracijos vykdymo būdus, išskyrus atvejus, kai bus konkrečiai nurodyta, kad kalbama apie ūkio subjektų susijungimą kaip vieną iš koncentracijos vykdymo būdų.

Toliau bus detaliau aptartas kiekvienas iš koncentracijos vykdymo būdų, remiantis Komisijos suvestiniu pranešimu dėl jurisdikcijos.

1.3.1. Anksčiau savarankiškų ūkio subjektų susijungimas

Komisija išskyrė, kad susijungimas, kaip vienas iš koncentracijos būdų, gali įvykti *de jure* ir *de facto*. *De jure* susijungimas yra tada, kai dvi ar daugiau savarankiškų įmonių susijungia į naują įmonę ir nustoja egzistuoti kaip atskiri juridiniai asmenys. Susijungimas gali įvykti ir kai viena įmonė perima kita, pastarajai išlaikant savo juridinį statusą, o pirmoji nustoja egzistuoti kaip ūkio subjektas¹². *De facto* susijungimas – kai, nors juridinio susijungimo ir nėra, atskiras ūkio subjektas sukuriamas, sujungus anksčiau savarankiškų įmonių veiklą. Tai gali įvykti ypač tada, kai dvi ar daugiau įmonių sudaro sutartį dėl bendro ekonominio valdymo, išlaikydami savo kaip atskiro juridinio asmens (ūkio subjekto) statusą¹³. Komisija savo pranešime numato tam tikrus indikatorius, kuriems esant galima teigti, kad vyksta ūkio subjektų susijungimas *de facto*: būtina sąlyga nustatant tokį susijungimą – nuolatinio bendro ekonominio valdymo faktas. Kiti veiksniai: vidaus pelno ir nuostolių kompensavimas ar pajamų paskirstymas, bendra atsakomybė, išorės rizikos pasidalijimas, akcinio kapitalo paskirstymas.

¹¹ 2008 m. balandžio 16 d. Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (2008/C 95/01) [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <<http://eur-law.eu/LT/Komisijos-suvestinis-pranesimas-jurisdikcijos-Tarybos-reglamenta-EB-Nr-,461425,d>>

¹² *Ibid.*, P. 5;

¹³ *Ibid.*, P. 7;

Pagal Lietuvos koncentracijos kontrolės taisyklių taikymo praktiką, susijungimas vertinamas, tik kai vykdomas *de jure* pagrindu¹⁴. Skirtingas susijungimų, kaip vieno iš koncentracijos įvykdymo būdų, sąvokų aiškinimas pagal nacionalinę ir Europos Sąjungos teisę gali sukelti situaciją, kad vienu atveju ūkio subjektų sudaroma koncentracija bus leidžiama, nes leidimą koncentracijai išduos Konkurencijos taryba, nenustatydama, ar koncentracija kaip susijungimas sudarytas *de facto* pagrindu, kitu atveju bus uždraustas, nes leidimą koncentracijai reikės gauti iš Europos Komisijos, kuri koncentraciją vertins kitaip, atsižvelgdama, ar susijungimas sudarytas *de facto* pagrindu¹⁵. Ryškiausiai ši problematika atsiskleidžia įvertinus EB susijungimų reglamento 1 str. 2 d. ir 3 d., kuriose, apibrėžiant koncentracijų apyvartas, kurių kontrolė priklauso Europos Komisijos kompetencijai, daroma išlyga, kad, jeigu kiekvienos įmonės apyvarta vienoje ir toje pačioje valstybėje narėje yra ne mažesnė kaip su trečdaliai jos bendrosios apyvartos Bendrijos mastu, nelaikoma, kad tokia koncentracija veikia Bendrijos mastu, todėl jos kontrolė yra priskiriama nacionalinės konkurencijos institucijos kompetencijai. Taigi šiuo atveju susidaro pagrindas situacijai, kad du susijungimai bus vertinami skirtingai, priklausomai nuo to, ar pagal valstybėje narėje turimą apyvartą ji priklauso Europos Komisijos, ar valstybės narės kompetencijai, atsižvelgiant į tai, kad *de facto* susijungimai iki šiol Lietuvoje nėra pripažįstami koncentracija ir nepaklius į Konkurencijos įstatymo taikymo sritį.

Skirtingas susijungimo kaip atskiro koncentracijos vykdymo būdo sampratos įtvirtinimas gali sukelti problemų ir dėl to, kad tam tikrais atvejais, Europos Komisijos kompetencijai priklausančios nagrinėti koncentracijos gali būti nagrinėjamos nacionalinėje konkurencijos institucijoje taikant nacionalinius teisės aktus (EB susijungimo reglamento 21 str. 3 d. 2 pastraipa). EB susijungimų reglamento 4 str. 4 d. įtvirtinta galimybė perduoti Bendrijos mastu numatomų vykdyti koncentracijų klausimo svarstymą nacionalinėms konkurencijos institucijoms, jeigu koncentracija gali turėti didelį poveikį tos valstybės narės rinkoje. Tokiu atveju yra taikomi valstybės narės nacionaliniai teisės aktai. Taigi yra sudaroma galimybė ūkio subjekto veiksmams, kurie Bendrijos mastu yra pripažįstami koncentracija (*de facto* susijungimu) būti eliminuotiems iš teisės aktų taikymo srities, atsižvelgiant į tai, kad pagal nacionalinius teisės aktus tokie veiksmai nebus pripažinti koncentracija.

¹⁴ BANEVIČIENĖ, A. „Koncentracijos sampratos skirtumai remiantis Lietuvos ir Europos bendrijos teisės normomis, reguliuojančiomis koncentracijas“, *Jurisprudencija*, 2005, t. 72(64); P. 72-80;

¹⁵ *Ibid.*

Apibendrinant teigtina, kad turėtų būti siektina koncentracijos sąvokos vienodo aiškinimo tiek nacionaliniame lygmenyje, tiek Europos Sąjungos mastu, ne tik dėl Konkurencijos įstatyme išreikšto Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės suderinimo siekio, bet ir atsižvelgiant į tai, kad susijungimo kaip vieno iš koncentracijos vykdymo būdų aiškinimas tik siaurąja prasme gali sukelti realią grėsmę koncentracijoms, kurios daro itin neigiamą poveikį konkurencijai, likti nereguliuojamoms.

1.3.2. Kontrolės įgijimas

Susijungimų reglamento 3 str. 2 d. įtvirtinta, kad kontrolė – tai galimybė daryti lemiamą įtaką ūkio subjektui. Todėl nebūtina įrodyti, kad tokia lemiamą įtaką iš tiesų yra arba bus daroma. Tačiau galimybė pasinaudoti šia įtaka turi būti faktinė. Toliau 3 str. 2 d. įtvirtinama, kad galimybė daryti lemiamą įtaką ūkio subjektui gali būti grindžiama teisėmis, sutartimis ar kitomis priemonėmis, atskirai arba kartu, atsižvelgiant į teises, arba faktines aplinkybes. Todėl koncentracija gali būti vykdoma teisiniu arba *de facto* pagrindu, ji gali būti vykdoma kaip vienvaldė arba bendroji kontrolė ir apima visą arba dalį vienos arba daugiau įmonių¹⁶.

Konkurencijos įstatymo 3 str. 15 d. įtvirtinta iš esmės analogiška kontrolės sąvoka. Konkurencijos įstatyme apibrėžiant kontrolę yra įtvirtinta, kad kontrolės teisės atsiradimo pagrindas – įstatymas arba sandoris. Taip iš pažiūros suformuojant poziciją, kad pagal nacionalinius teisės aktus yra pripažįstama tik kontrolės įgijimas *de jure*. Tačiau Konkurencijos tarybos praktikoje galima atrasti pavyzdžių, kai Konkurencijos taryba pripažino, kad yra vykdoma koncentracija ir kai tarp ūkio subjektų egzistavo kitokie ekonominiai santykiai, pavyzdžiui, 2003 m. gruodžio 18 d. Konkurencijos taryba nutarime dėl leidimo UAB „Aibės mažmena“¹⁷ konstatavo, kad sudarant paslaugų teikimo sutartį yra vykdoma koncentracija. Taigi, darytina išvada, kad Konkurencijos taryba pripažįsta ir kontrolės atsiradimą *de facto*.

Kontrolės įgijimo sąvoka įtvirtinta Europos Sąjungos teisės aktuose ir formuojama Europos Sąjungos institucijų praktikoje iš esmės sutampa su įtvirtinta Konkurencijos įstatyme ir kylančia iš Konkurencijos tarybos praktikos. Todėl koncentracijos, kontrolės įgijimo būdu, tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniu lygiu bus vertinamos vienodai.

¹⁶ 2008 m. balandžio 16 d. Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (2008/C 95/01), P. 7.

¹⁷ 2003 m. gruodžio 18 d. Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S-147 dėl leidimo UAB „Aibės mažmena“ [Žiūrėta - 2012 m. sausio 9 d.] Prieiga per - http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=193

1.3.2.1. Kontrolės įgijimo priemonės ir kontrolės objektas

Komisijos suvestiniame pranešime dėl jurisdikcijos išskiriamos tokios pagrindinės kontrolės įgijimo priemonės: 1) kontrolė įsigyjama įgyjant akcijų ar turto; 2) kontrolė, pagrįsta sutartimi. Tam, kad tokios sutartys būtų pripažintos kontrolės įgijimo pagrindu, jos turi lemti struktūrinius rinkos pokyčius. Šis rezultatas yra pasiektas tuomet, kai sutartyje yra numatyta panaši kitos įmonės valdymo ir išteklių kontrolė, kaip ir įsigyjant akcijų ir turto, ir tokios sutartys galioja labai ilgai. 3) Kitomis priemonėmis įgyjama kontrolė. Kontrolės įgijimą gali lemti vien tik ekonominiai santykiai. Išimtinėmis aplinkybėmis dėl ekonominės priklausomybės kontrolė gali būti įsigijama *de facto*, jeigu, pavyzdžiui, su tiekėjais ar klientais yra sudaromos labai svarbios ilgalaikės tiekimo sutartys arba suteikiami kreditai, kurie kartu su struktūriniais ryšiais leidžia daryti lemiamą įtaką¹⁸.

Susijungimų reglamento 3 str. 1 d. b) p. ir 2 d. nustatyta, kad kontrolės objektas gali būti viena ar daugiau įmonių, arba jų dalys, tokių subjektų turtas arba tik tokių subjektų turto dalis. Turto kontrolės įgijimas gali būti koncentracija tik tuomet, jei šis turtas yra visa įmonė arba jos dalis, t.y. rinkoje dalyvaujantis verslas, kuriam galima aiškiai priskirti rinkos apyvartą. Sandoriai, susiję su nematerialiu turtu taip pat gali būti laikomi koncentracija, jei šis turtas sudaro verslą su rinkos apyvarta¹⁹ (pavyzdžiui, išimtinės licencijos).

Atskirai aptartinas atvejis, kaip yra sudaroma paslaugų teikimo sutartis, kuria paslaugų teikėjui yra pavedama atlikti tam tikrą ūkio subjekto vidaus veiklą. Norint nustatyti, ar tokia paslaugų teikimo sutartis bus laikoma kontrolės įgijimu, svarbu įvertinti, ar sutarties šalis įgyja teisę valdyti kitos sutarties šalies turtą ir (arba) darbuotojus. Jeigu paslaugų tiekėjams neperduodamas turtas arba darbuotojai, o klientai taip pat nepasilieka paslaugų tiekėjo turto ir darbuotojų, tuomet toks sandoris nėra laikomas kontrolės įgijimu. Koncentracija nebus vykdoma ir tuomet, jeigu paslaugų tiekėjas įgyja teisę valdyti kliento turtą ir vadovauti darbuotojams, bet šis turtas ir darbuotojai bus naudojami tik klientui aptarnauti²⁰. Kai paslaugų tiekėjas ne tik imasi tam tikros veiklos, kuri anksčiau buvo vykdoma pačioje įmonėje, bet jam taip pat yra perduodamas susijęs turtas ir (arba) darbuotojai ir jei turtas yra rinkoje galintis dalyvauti

¹⁸ *Ibid.*, P. 8;

¹⁹ *Ibid.*, P. 9;

²⁰ *Ibid.*, P. 9 ;

verslas, t.y. paslaugų tiekėjas įgauna galimybę teikti paslaugas ir tretiesiems asmenims, toks sandoris bus pripažįstamas koncentracija.

1.3.2.2. Vienvaldė kontrolė

Vienvaldė kontrolė yra tuomet, kai vienas ūkio subjektas gali daryti lemiamą įtaką kitam ūkio subjektui. Kaip yra nurodyta Komisijos suvestiniame pranešime dėl jurisdikcijos, galima išskirti du pagrindinius atvejus, kai ūkio subjektas turi vienvaldę kontrolę:

- 1) Vienvaldę kontrolę turintis ūkio subjektas gali priimti strateginius komercinius, su kitu ūkio subjektu susijusius sprendimus. Galimybė priimti tokius sprendimus paprastai yra įgyjama gavus bendrovės balsavimo teisių daugumą;
- 2) Vienvaldę kontrolę turintis ūkio subjektas gali vetuoti strateginius įmonės sprendimus, bet neturi galimybės primesti tokių sprendimų ūkio subjektui.

Tam, kad būtų konstatuota vienvaldė kontrolė nėra būtina, kad kontroliuojantis ūkio subjektas būtų vienintelis kontroliuojamojo akcininkas. Šiuo atveju svarbu, kad esant vienvaldei kontrolei, ją turintis ūkio subjektas gali savarankiškai priimti arba vetuoti minėtus sprendimus, t.y. jam nebūtina bendradarbiauti su kitais akcininkais, kad sprendimai būtų priimti.

Vienvaldė kontrolė gali būti įgyjama *de jure* ir (arba) *de facto*.

De jure vienvaldė kontrolė paprastai įgyjama teisiniu pagrindu tokiais būdais:

- Įgyjant balsavimo teisių daugumą įmonėje;
- Įgyjant ne daugumą balsavimo teisių, bet pakankamą kiekį tam, kad būtų galima blokuoti strateginius įmonės sprendimus;
- Įgyjant nekontrolinį akcijų paketą, jeigu šiuo paketu yra suteikiamos konkrečios teisės (pavyzdžiui, teisė nustatyti įmonės strategiją, skirti daugiau kaip pusę stebėtojų tarybos ar valdybos narių, valdyti įmonės veiklą, nustatyti verslo politiką).

De facto vienvaldė kontrolė yra nustatoma atsižvelgiant į:

- Akcininko dalyvavimo ankstesniuose akcininkų susirinkimuose patirtį. Remdamasi ankstesniųjų balsavimų pavyzdžiais, Komisija atliks galimos įvykių eigos analizę ir į numatomus akcininkų dalyvavimo pokyčius po sandorio²¹.
- Kitų akcininkų padėtis ir jų vaidmuo. Itin svarbu įvertinti šiuos kriterijus: ar likusios akcijos yra plačiai pasiskirsčiusios, ar akcininką su likusiais akcininkais

²¹ *Ibid.*, P. 17;

sieja struktūriniai, ekonominiai, giminystės ryšiai, ar kiti akcininkai turi strateginių, ar tik finansinių interesų.

Jeigu smulkusis akcininkas, atsižvelgiant į jo akcijų paketą, ankstesnius balsavimo per akcininkų susirinkimą pavyzdžius ir kitų akcininkų padėtį, tikriausiai turės nuolatinę daugumą balsų per akcininkų susirinkimą, manoma, kad toks stambus smulkusis akcininkas turės vienvaldę kontrolę²².

Aukščiau aptarti vienvaldės kontrolės įgyjimo atvejai yra dažniausiai pasitaikantys Europos Komisijos praktikoje, tačiau tai nereiškia, kad tai yra baigtinis sąrašas atvejų, kada gali būti nustatyta vienvaldė kontrolė. Vienvaldė kontrolė gali būti įgyjama ne tik įgyjant balsavimo teises, bet ir kitais minėtais kontrolės įgijimo būdais, pavyzdžiui, perkant turtą arba sudarant sutartis.

1.3.2.3. Bendroji kontrolė

Bendroji kontrolė yra tuomet, kai dvi ar daugiau įmonių arba asmenų gali daryti lemiamą įtaką kitam ūkio subjektui. Bendroji kontrolė, kaip ir vienvaldė, gali būti įgyjama *de facto* ir *de jure*. Paprastai praktikoje susiduriama su tokiomis bendrosios kontrolės formomis:

1) Dvi pagrindinės įmonės, turinčios lygias balsavimo teises bendrojoje įmonėje. Šiuo atveju nustatant, ar yra bendroji kontrolė, esminę reikšmę turi aplinkybė, ar šių dviejų ūkio subjektų teisės, kurios suteikia joms galimybę daryti lemiamą įtaką kitam ūkio subjektui, yra lygios. Ši sąlyga gali būti įgyvendinta ir nustačius, kad abu ūkio subjektai turi teisę turėti tiek pat atstovų valdymo organuose ir nei vienas narys neturi lemiamo balso, taip pat nustačius, kad abi bendrovės turi teisę skirti vienodą asmenų skaičių į bendrosios įmonės sprendimus priimančius organus.

2) Dvi pagrindinės bendrovės neturi lygių balsavimo teisių, joms nevienodai atstovaujama sprendimus priimančiuose organuose arba pagrindinių bendrovių yra daugiau nei dvi, tačiau smulkieji akcininkai turi papildomų teisių, kurios leidžia jiems vetuoti bendrosios įmonės strategijai reikšmingus sprendimus. Svarbu įvertinti, kokius sprendimus gali turėti teisę vetuoti tokie smulkieji akcininkai. Komisijos suvestiniame pranešime dėl jurisdikcijos pažymima, kad tokios veto teisės turi būti platesnio pobūdžio nei veto teisės, paprastai priskiriamos smulkiesiems akcininkams, siekiant apsaugoti jų kaip investuotojų finansinius interesus. Įprasta akcininkų mažumos teisių apsauga yra susijusi su tokiais bendrosios įmonės sprendimais kaip įstatų keitimas, kapitalo didinimas

²² *Ibid.*, P. 17;

ir mažinimas. Bendroji kontrolė bus nustatyta, jeigu tokie ūkio subjektai galės užkirsti kelią priimti sprendimus, susijusius su strateginiais sprendimais dėl bendrosios įmonės verslo politikos, pavyzdžiui, sprendimai dėl ūkio subjekto biudžeto, verslo plano, didelių investicijų, aukščiausio lygio vadovų paskyrimo. Svarbu pabrėžti, kad siekiant nustatyti, ar yra bendroji kontrolė, pakanka nustatyti, kad ūkio subjektai turi bent vieną iš tokio pobūdžio teisių ir turi galimybę naudotis tokiomis teisėmis. Tai reiškia, kad faktiškas tokių veto teisių suteikiamos galimybės pasinaudojimas neturi būti nustatomas.

3) Smulkieji akcininkai kartu turi balsavimo teisių daugumą ir veikia kartu, naudodamiesi šiomis teisėmis. Ši situacija gali susiformuoti *de jure* ir *de facto*. *De jure* bendrąją kontrolę akcininkai gali užtikrinti teisinėmis priemonėmis, kuriomis perduoda savo teises bendrai kontroliuojamai įmonei arba sudarant sutartį, kurioje įtvirtintas įsipareigojimas veikti kartu. Kolektyviniai veiksmai gali atsirasti *de facto*, esant tokioms aplinkybėms: a) jei smulkiųjų akcininkų bendrieji interesai tokie svarbūs, kad jie nesiimtų veiksmų vieni prieš kitus, pasinaudodami teisėmis, susijusiomis su bendrąja įmone; b) jei tarp ūkio subjektų yra būdinga labai didelė tarpusavio priklausomybė, siekiant strateginių bendrosios įmonės tikslų; c) jei yra įtvirtintos tokios sprendimų priėmimo procedūros, kad pagrindinės įmonės galėtų bendrai kontroliuoti įmonę; d) jei stambusis akcininkas labai priklauso nuo smulkiojo akcininko, pavyzdžiui, jei smulkusis akcininkas yra pagrindinis investuotojas arba jis turi būtinos praktinės patirties.

Apibendrinant koncentracijos sąvoką, galima išskirti tokius svarbiausius veiksmų, kurie turi būti vertinami kaip koncentracija, požymius:

1) Koncentracijoje turi dalyvauti du ar daugiau ūkio subjektų, kurie turi būti aiškiai identifikuoti, atsižvelgiant į tai, kad nuo jų bendrųjų pajamų paskutinais prieš koncentraciją ūkiniais metais priklausys, ar apie vykdomą koncentraciją turės būti pranešta kompetetingai institucijai ir vykdoma tik gavus jos leidimą. Apibendrinant Konkurencijos tarybos, Lietuvos teismų ir Europos Komisijos praktiką, aiškinant ūkio subjekto sąvoką, galima išskirti tokius esminius ūkio subjekto požymius: 1) ūkio subjektas verčiasi komercine – ūkine veikla, nesvarbu, kokia yra to ūkio subjekto tesinė forma, finansavimo pobūdis, ar jis siekia pelno, ar ne, ar jis veikia privačiame, ar viešame sektoriuje (pavyzdžiui, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. sausio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-556-45-08²³, 2009 m. rugsėjo 10 d. Europos

²³ 2008 m. sausio 31 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis administracinėje byloje Nr. A-556-45-08 Policijos departamentas prie VRM v. Konkurencijos taryba.

Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-97/08²⁴); 2) ūkio subjektas yra suprantamas kaip vienas ekonominis vienetas, net jei teisiniu požiūriu šį ekonominį vienetą sudaro keletas fizinių ar juridinių asmenų. Keli fiziniai ar juridiniai asmenys yra kvalifikuojami kaip vienas ekonominis vienetas, t.y. vienas ūkio subjektas, jei jie yra susiję tarpusavio kontrolės ryšiais ir neveikia rinkoje nepriklausomai vieni nuo kitų organizuodami savo ūkinę veiklą. Vienas asmuo gali daryti vienpusę lemiamą įtaką kito asmens veiklai, o pastarasis negali priimti savarankiškų ekonominių sprendimų dėl savo ūkinės veiklos organizavimo (pavyzdžiui, Konkurencijos tarybos 2003 m. vasario 06 d. nutarimas byloje Nr. 2S-4²⁵, 1996 m. spalio 24 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-73/95P²⁶).

Taigi, jeigu veiksmus, kurie gali būti vertinami kaip koncentracija, atliks neatitinkantys šių kriterijų subjektai, šie veiksmai neturės būti legalizuoti konkurencijos institucijos, pavyzdžiui, jei bus vykdoma vidinė reorganizacija tarp juridinių asmenų, kurie pagal konkurencijos teisę sudaro vieną ekonominį vienetą.

2) Ūkio subjekto veiksmų atlikimo rezultatas – kito ūkio subjekto savarankiškumo praradimas strateginių verslo sprendimų priėmimo srityje, kuris yra konstatuojamas įvertinus tiek kiekybiniu, tiek kokybinius kriterijus.

3) Dėl minėtų veiksmų įvyksta struktūriniai rinkos pokyčiai.

²⁴ 2009 m. rugšėjo 10 d. Teisingumo teismo sprendimas byloje C-97/08 Akzo Nobel v. Europos Komisija. [Žiūrėta 2012 m. sausio 10 d]

Prieiga per -

<<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72629&pageIndex=0&doclang=LT&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=723240> >

²⁵ Konkurencijos tarybos 2003 m. vasario 06 d. nutarimas byloje Nr. 2S-4 Dėl ūkio subjektų veiksmų, dalyvaujant 2000 m. kelių tiesimo ir taisymo darbų konkursuose, atitikimo konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 ir 6 punktus [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=752 >

²⁶ 1996 spalio 24 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-73/95P Viho Europe BV v. Commission; [Žiūrėta - 2012 m. sausio 10 d.] Prieiga per -

<<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=100283&pageIndex=0&doclang=en&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=723936>>

1.4. Su koncentracijos sąvoka susijusios problemos Lietuvoje

1.4.1. Kontrolės sustiprinimo vertinimo problema

Konkurencijos įstatymo 10 str. 4 d., 11 str. 2 d., 19 str. 1 d. 7 p. suteikia teisę ir pareigą Konkurencijos tarybai priimti privalomo pobūdžio teisės aktus, nustatančius pranešimo apie koncentraciją pateikimo, nagrinėjimo ir bendrųjų pajamų apskaičiavimo tvarką. Realizuodama šią teisę, Konkurencijos taryba 2000 m. balandžio 27 d. priėmė nutarimą Nr. 45 Dėl pranešimo apie koncentraciją pateikimo, nagrinėjimo ir bendrųjų pajamų apskaičiavimo tvarkos patvirtinimo²⁷ (toliau – Nutarimas Nr. 45). Šio nutarimo 6.3 punkte įtvirtinta, kad kai yra sustiprinama esama kontrolė, tai koncentracijoje dalyvaujančiais ūkio subjektais yra laikomi kontrolę didinantis ūkio subjektas ir ūkio subjektas, kurio atžvilgiu kontrolė yra didinama. Tokiu būdu Konkurencijos taryba įtvirtino taisyklę, kad ne tik kontrolės įgijimas yra laikomas koncentracija, bet ir tokios kontrolės sustiprinimas. Taigi ir tokiu atveju, siekiant atlikti veiksmus, kurie lems kontrolės sustiprinimą, būtina kreiptis į Konkurencijos tarybą leidimo. Tai atsispindi ir Konkurencijos tarybos praktikoje, pavyzdžiui, Konkurencijos tarybos 2006 m. kovo 23 d. nutarimas²⁸, 2011 m. sausio 23 d. nutarimas²⁹.

Toks Konkurencijos tarybos įtvirtintas reguliavimas ir įgyvendinama praktika yra ydinga ir problematiška pirmiausia dėl to, kad ji prieštarauja aukštesnės galios teisės aktams. Lietuvos Respublikos konstitucinis teismas (toliau – Konstitucinis teismas), aiškindamas konstitucinį teisinės valstybės principą ne kartą yra konstatavęs, kad iš konstitucinio teisinės valstybės principo, kitų konstitucinių imperatyvų kylantis reikalavimas paisyti iš Konstitucijos kylančios teisės aktų hierarchijos *inter alia* reiškia, kad poįstatyminiu teisės aktu yra realizuojamos įstatymo normos, tačiau toks teisės aktas

²⁷ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. balandžio 27 d. nutarimas Nr. 45 Dėl pranešimo apie koncentraciją pateikimo, nagrinėjimo ir bendrųjų pajamų apskaičiavimo tvarkos patvirtinimo [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.].

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nutlrv_view&nut_id=889>

²⁸ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2006 m. kovo 23 d. nutarimas Nr. 1S-30 Dėl leidimo vykdyti koncentraciją UAB „Rubicon group“ sustiprinant UAB „Livesta serviso centras“, UAB „Katra“ ir UAB „Axis industries“ kontrolę [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.].

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=11>

²⁹ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2011 m. sausio 13 d. nutarimas Nr. 1S-5 Dėl leidimo Nerijui Numavičiui vykdyti koncentraciją tiesiogiai ir netiesiogiai įsigyjant iki 73 proc. VP grupė, UAB; UAB „Vilniaus prekyba“, UAB „NDX Energija“, Akropolis Group, UAB; Geležinio vilko projektas, UAB; Biruliškių turtas, UAB; Taikos turtas, UAB; Ozo turtas, UAB; Aido turtas, UAB; Nikola Mushanov projektas, UAB; Agile investment limited Vilnius biuro; UAB „M.M.M. projektas“, UAB „Sandėlių sistemos“, AKSO, UAB; Equipark limited Vilniaus biuro; Franpark LTD. Lietuvos biuro; Klarus group holdings ou Vilnius biuro akcijų ir sustiprinant minėtų įmonių kontrolę [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=1220>

negali pakeisti įstatymo; poįstatyminiai aktai negali prieštarauti įstatymams; poįstatyminiai teisės aktai turi būti priimti remiantis įstatymais; žemesnės galios teisės aktuose yra draudžiama nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris konkuruotų su nustatytuju aukštesnės galios teisės aktuose³⁰. Taigi, Konkurencijos tarybos nutarime įtvirtintas koncentracijos atvejis, apimantis kontrolės sustiprinimą, prieštarauja Konkurencijos įstatyme įtvirtintai koncentracijos sąvokai, kuri apima tik kontrolės įgijimą, tačiau ne sustiprinimą. Tokiu būdu yra pažeidžiamas ir Konstitucinio teismo įtvirtintas principas, kad įstatymuose naudojamų sąvokų turinys gali būti apibrežiamas tik įstatymu, o ne žemesnės galios teisės aktu³¹.

Antra, kontrolės įgijimo kaip vieno iš koncentracijos vykdymo būdų sąvokos praplėtimas į ją įtraukus kontrolės sustiprinimo atvejį, prieštarauja Europos Sąjungos teisei. Konkurencijos įstatymo 1 str. 3 d. yra išreikštas Lietuvos ir Europos Sąjungos teisės suderinimo principas. Minėto Nutarimo Nr. 45 3 p. įtvirtinta, kad Konkurencijos taryba remsis Europos Komisijos ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika ir išaiškinimais dėl koncentracijos kontrolės, taikydama ir aiškindama minėtos tvarkos normas. Kaip buvo aptarta teorinėje dalyje, Europos Komisija koncentracija pripažįsta tik tokius veiksmus, kurie yra laikomi kontrolės įgijimu. Jeigu yra konstatuojama, kad ūkio subjektų veiksmai patenka į kontrolės įgijimo sampratą, vadinasi tokie ūkio subjektai jau įgyja galimybę daryti lemiamą įtaką kitam ūkio subjektui. Kontrolės sustiprinimas kokybiškai nepakeičia santykio tarp ūkio subjektų pobūdžio, nes konkurencijos institucijai neleidus vykdyti kontrolės sustiprinimo, ūkio subjekto galimybė daryti kito ūkio subjekto sprendimams lemiamą įtaką vis tiek išlieka. Todėl toks reguliavimas neatitinka konkurencijos kontrolės institutui keliamo pagrindinio tikslo – užtikrinti konkurencingą rinkos struktūrą, nes iš esmės konkurencijos institucijos sprendimas neleisti vykdyti kontrolės sustiprinimo nelemia konkurentų rinkoje padaugėjimo arba nesumažėjimo.

Tiesa, būtina paminėti, kad Europos Komisija suvestiniame pranešime dėl jurisdikcijos yra pažymėjusi, kad koncentracija apima veiksmus, dėl kurių pasikeičia kontrolės kokybė. Kontrolės kokybės pokyčiai, kurie patenka į koncentracijos sąvoką, yra laikomi: 1) vienvaldės kontrolės pavertimas bendrąja kontrole; 2) bendrosios kontrolės pasikeitimas iki ir po sandorio, jei akcininkų padaugėja arba pasikeičia kontroliuojantys

³⁰ Lietuvos Respublikos konstitucinio teismo 2011 m. rugsėjo 26 d. nutarimas Dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos, Valstybės žinios, 2011-09-30, Nr. 118-5564, [Žiūrėta 2012 m. balandžio 10 d.] Prieiga per - <<http://www.lrkt.lt/dokumentai/2011/n110928.htm>>

³¹ Lietuvos Respublikos konstitucinio teismo 2006 m. lapkričio 13 d. nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės, Valstybės žinios, 2006-11-16, Nr. 123-4650 [Žiūrėta 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <<http://www.lrkt.lt/dokumentai/2006/n061113.htm>>

akcininkai. Tačiau jei nepalanki vienvaldė kontrolė pakeičiama palankia, manoma, kad kontrolės kokybė nepasikeitė. Toks pokytis nepaveikia nei pasikeitusių nepalankią kontrolę turinčių akcininkų paskatų, nei kontrolės struktūros pobūdžio, nes kontroliuojantis akcininkas neprivalėjo bendradarbiauti su konkrečiais akcininkais, kai turėjo nepalankią kontrolės teisę. Bet kuriuo atveju, jei pasikeičia tik tų pačių kontroliuojančių akcininkų akcijų kiekis, o ne jų galia bendrovėje ir bendrovės struktūros sudėtis, manoma, kad kontrolės kokybė nepasikeitė ir todėl apie tokią koncentraciją nebūtina pranešti.³²

Taigi Konkurencijos tarybai į koncentracijų kontrolės reguliavimo sritį įtraukus kontrolės sustiprinimą yra nepagrįstai praplečiama Konkurencijos įstatyme įtvirtinta koncentracijos sąvoka, taip pažeidžiant Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintą teisinės valstybės principą teisės aktus bei nukrypstant nuo Europos Sąjungos institucijų praktikos, bei sukuriama nepagrįsta administracinė našta tiek ūkio subjektams, tiek ir pačiai konkurencijos institucijai.

1.4.2. 25 proc. balsų įgijimo vertinimas

Konkurencijos įstatymo 3 str. 12 d. bei 10 str. 2 d. įtvirtinta prezumpcija, kad, jeigu ūkio subjektas turi kito ūkio subjekto akcijų dalį, kuri sudaro $\frac{1}{4}$ ar daugiau įstatinio kapitalo, arba turi teises į $\frac{1}{4}$ ar daugiau balsų, tokie ūkio subjektai laikomi susijusiais ūkio subjektais ir skaičiuojant koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų bendras pajamas, siekiant nustatyti, ar vykdoma koncentracija patenka į Konkurencijos įstatymo taikymo sritį, tokių ūkio subjektų pajamos skaičiuojamos kartu. Toks teisinis reguliavimas lėmė tai, kad praktikoje ši prezumpcija pradėta suprasti ir interpretuoti taip, kad $\frac{1}{4}$ balsų įgijimas reiškia koncentraciją, kuri gali būti vykdoma tik gavus Konkurencijos tarybos leidimą, pavyzdžiui, 2004 m. gegužės 27 d. nutarime³³ Konkurencijos taryba konstatavo, kad galimybė daryti lemiamą įtaką atsiranda disponuojant daugiau nei $\frac{1}{4}$ ūkio subjektų akcijų, 2010 m. liepos 15 d. nutarime³⁴ ši institucija pažymėjo, kad Konkurencijos

³² Europos Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijos tarp įmonių kontrolės, P. 21.

³³ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2004 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 2S-5 Dėl UAB „Rubikon apskaitos sistemos“ veiksmų, įsigyjant daugiau kaip $\frac{1}{4}$ UAB „Katra“ įstatinio kapitalo, apie tai nepranešus ir negavus Konkurencijos tarybos leidimo koncentracijai vykdyti [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=82>

³⁴ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2010 m. liepos 15 d. nutarimas Nr. 2S-19 Dėl AB „City Service“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 10 straipsnio 1 dalies ir 11 straipsnio 2 dalies reikalavimams [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=1162>

įstatymo 3 str. 12 d. yra įtvirtinta prezumpcija, kad ūkio subjektas, turintis ¼ ar daugiau kito ūkio subjekto akcijų, kurios sudaro ¼ ar daugiau įstatinio kapitalo ar suteikia teisę į ¼ ar daugiau visų balsų, turi šio subjekto kontrolę, bei remiantis šia prezumpcija automatiškai laikė, kad ūkio subjektas, akcijų mainų sutartimi įgijęs daugiau kaip ¼ įmonės akcijų, vykdė koncentraciją. Taigi, svarbu išanalizuoti, ar yra pagrįsta tokia Konkurencijos tarybos koncentracijos vykdymo prezumpcija, atsižvelgiant į tai, ar ¼ balsų igijimas visais atvejais suteikia ūkio subjektui galimybę daryti lemiamą įtaką.

Pirmiausia, teleologiškai aiškinant Konkurencijos įstatymo 3 str. 12 d. bei 10 str. 2 d., kurių pagrindu atsirado tokia Konkurencijos tarybos praktika, būtina pažymėti, kad šių normų tikslas yra ne apibrėžti koncentracijos sąvoką, bet nustatyti prezumpciją, kas yra laikomi susijusiais ūkio subjektais turint tikslą apskaičiuoti bendrąsias pajamas bei jų užimamą rinkos dalį. Todėl nepagrįsta teigti, kad pats Konkurencijos įstatymas įtvirtina, kad, igyjant 25 proc. balsavimo teisių, visais atvejais yra vykdoma koncentracija.

Antra, kaip jau minėta, kontrolės igijimas, kaip vienas iš koncentracijos vykdymo būdų, gali būti vykdomas *de jure* ir *de facto*. Siekiant nustatyti, ar ūkio subjektas, igydamas 25 proc. balsų, gali igyti vienvaldę kontrolę, svarbu nustatyti, ar jis *de facto* arba *de jure* igyja galimybę priimti strateginius komercinius sprendimus, susijusius su kitu ūkio subjektu, arba galimybę vetuoti tokius sprendimus.

Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme³⁵ (toliau - ABĮ) 28 str. 1 d. yra įtvirtinta nuostata, kad tam tikrus sprendimus, susijusius su bendrovės veiklos svarbiausiais klausimais, priima akcininkų susirinkimas, kvalifikuota balsų dauguma, kuri negali būti mažesnė kaip 2/3 susirinkime dalyvaujančių akcininkų suteikiamų balsų. Ši kvalifikuota balsų dauguma yra reikalaujama norint priimti sprendimą dėl bendrovės įstatų keitimo, įstatinio kapitalo didinimo ir mažinimo, bendrovės likvidavimo ir jo atšaukimo, bendrovės reorganizavimo ir reorganizavimo sąlygų patvirtinimo, bendrovės pelno (nuostolių) paskirstymo, kurie Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje yra pripažįstami strateginiais bendrovių sprendimais³⁶, todėl ūkio subjektas, igijęs ¼ balsų, neigija teisinės galimybės nei vienašališkai priimti sprendimus, nei blokuoti tokių sprendimų priėmimą. Taigi, įvertinus minėtas teisės normas, darytina

³⁵ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, nauja įstatymo redakcija nuo 2004 m. sausio 1 d. Nr. IX-1889, 2003-12-11, Žin., 2003, Nr. 123-5574 (2003-12-30), [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.] Prieiga per - <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=417001&p_query=&p_tr2=2>

³⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012 AB „City service“ v. Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.] Prieiga per - <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=1c3c81b0-5e09-4c8a-8da9-6bc619f6f921>>

išvada, kad įgijus ¼ balsų bendrovės akcininkų susirinkime, nėra įgyjama *de jure* vienvaldė kontrolė.

Tačiau būtina pažymėti ir tai, kad ABĮ 28 str. 3 d. numatyta teisė bendrovėms įstatuose įtvirtinti, kad minėti sprendimai gali būti priimami didesne nei 2/3 kvalifikuota balsų dauguma. Taip pat minėtame įstatyme įtvirtinta ir daugiau normų, kurios suteikia teisę bendrovių įstatuose numatyti strateginių bendrovių sprendimų priėmimo tvarką, todėl išvada, ar vienvaldė kontrolė nėra įgijama *de jure* pagrindu, galima pagrįstai daryti tik išanalizavus bendrovės įstatus.

Siekiant nustatyti, ar įgydamas 25 proc. balsų, ūkio subjektas įgyja *de facto* vienvaldę kontrolę ar bet kurio pobūdžio bendrąją kontrolę, būtina įvertinti daug faktinių veiksnių, pvz., kitų akcininkų dalis, pasiskirstymą, santykių tarp ūkio subjektų pobūdį, ankstesnių akcininkų susirinkimų patirtį ir pan. Todėl vien tas faktas, kad ūkio subjektas įgijo 25 proc. balsų savaime neįrodo, kad jis įgijo galimybę daryti lemiamą įtaką kito ūkio subjekto sprendimams.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad vien remiantis aplinkybe, kad ūkio subjektas įgijo 25 proc. balsų akcininkų susirinkime, yra nepakankama, kad būtų besąlygiškai konstatuojama, kad koncentracija yra vykdoma. Kontrolė koncentracijos vertinimo prasme nustatoma atsižvelgiant tiek į kiekybinius, tiek ir į kokybinius įgyjamos galios kriterijus³⁷, todėl ¼ ir daugiau balsų, siekiant konstatuoti, kad yra vykdoma koncentracija, turėtų būti laikoma tik kaip vienas iš vertintinų faktų.

2012 m. kovo 22 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė ir pateikė Lietuvos Respublikos Prezidentei pasirašyti Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pakeitimo įstatymą³⁸. Šiuo įstatymu yra keičiama Konkurencijos įstatymo 3 str. 12 d. bei 10 str. 2 d., kurios atitinkamai tampa 2 str. 14 d. ir 8 str. 2 d., padidinant buvusią ¼ akcijų, įstatinio kapitalo ar balsų ribą į 1/3. Ši riba realiau atspindi ūkio subjektų tarpusavio padėtį ir priklausomybę, taip pat daugiau kaip 1/3 balsų įgijimas suteikia teisę ūkio subjektui blokuoti tam tikrų sprendimų priėmimą, tačiau remiantis iš esmės tais pačiais aukščiau išdėstytais argumentais teigtina, kad 1/3 balsų ribos taip pat nereiktų suabsoliutinti ir teigti, kad vien tokio kiekio balsų įgijimas visada vertintinas kaip koncentracija.

Apibendrinant šį skyrių galima teigti, kad koncentracijos sąvoka Konkurencijos tarybos praktikoje yra suprantama pernelyg plačiai, tiek nustačius nepagrįstą kontrolės

³⁷ *Ibid.*

³⁸ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pakeitimo įstatymas, Nr. XI-1937, Valstybės žinios, 2012-04-07, Nr. 42-2041, [Žiūrėta 2012 m. balandžio 10 d.].
Prieiga per - <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=421104&p_query=&p_tr2=2>

įgijimo prezumpcija, tiek poįstatyminame teisės akte įtvirtinant Konkurencijos įstatymui prieštaraujantį koncentracijos vykdymo būdą (kontrolės sustiprinimas), taip sukeliant pagrįstą abejonę dėl tokio reguliavimo atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintam teisinės valstybės principui.

2. Koncentracijų kontrolės instituto raida Lietuvoje

Lietuvoje po valstybės nepriklausomybės atkūrimo pasikeitus ekonominei politikai, konkurencijos laisvė kaip pagrindinė rinkos ekonomikos vertybė buvo įtvirtinta 1992 m. spalio 25 d. Lietuvos Respublikos Konstitucijos³⁹ 46 str. 4 d.: įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę. Viena iš teisinių garantijų, būtinų efektyviam rinkos ūkio funkcionavimui, yra ta, kad įstatymų leidėjas yra konstituciškai įpareigotas išleisti įstatymus, kurie saugotų sąžiningos konkurencijos laisvę⁴⁰.

Ūkio subjektų elgesį rinkoje pradėta teisiškai reguliuoti 1992 m. rugsėjo 15 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai – Atkuriamajam Seimui priėmus Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymą⁴¹ (toliau – 1992 m. Konkurencijos įstatymas). Šiame įstatyme buvo numatytos tokios konkurencijos tarp ūkio subjektų apsaugos formos: piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi draudimas, ribojančių ar trukdančių konkurencijai susitarimų (suderintų veiksmų) draudimas, nesąžiningos konkurencijos veiksmų draudimas, rinkos struktūrų koncentracijos kontrolė bei draudimas valstybinės valdžios ir valdymo organams priimti norminius aktus arba atlikti veiksmus, kurie riboja konkurenciją.

Minėtu įstatymu buvo sukurta ūkio subjektams pareiga iš anksto pranešti kainų ir koncentracijos institucijai apie numatomas sudaryti sutartis arba numatomą įsigyti kontrolinį akcijų paketą, jeigu yra viršijama maksimali rinkos struktūrų koncentracija (kapitalo koncentracija). Rinkos struktūrų koncentracijos riba, kurią viršijus koncentracija gali būti vykdoma tik gavus įgaliotos valstybės institucijos leidimą, nustatydavo Konkurencijos taryba. Taigi tokios sutartys galėjo būti sudaromos arba kontrolinių akcijų paketai įsigyti tik gavus kainų ir konkurencijos institucijos leidimą. Tačiau įstatyme nebuvo nurodytas konkretus pagrindas, kuriam esant kainų ir konkurencijos institucija

³⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucija, Žin., 1992, Nr. 33-1014.

⁴⁰ KŪRIS E., Ūkinės veiklos laisvė, sąžininga konkurencija ir bendra tautos gerovė (Konstitucijos 46 straipsnio jurisprudencinis komentaras), Jurisprudencija, 2005, t. 64 (56); P 56-73.

⁴¹ 1992 m. rugsėjo 15 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas Nr. I-2878, Valstybės žinios, 1992-10-20, Nr. 29-841 [2012 m. sausio 11 d.]

Prieiga per - <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1691&p_query=&p_tr2=2>

galėjo neišduoti leidimo vykdyti sandorį, taip paliekant šiai institucijai labai plačią diskrecijos teisę vertinti vykdomų sandorių poveikį konkurencijai rinkoje.

Įstatymu buvo įvesta ekonominių sankcijų sistema, jei ūkio subjektai nesilaikydavo numatytos pareigos vykdyti sandorius tik gavus įgaliotos institucijos leidimą. Baudos buvo skaičiuojamos nuo metinių bendrųjų įplaukų.

Įdomu yra tai, kad 1992 m. Konkurencijos įstatyme buvo numatyta galimybė Vyriausybei panaikinti kainų ir konkurencijos institucijos sprendimą nesuteikti leidimo vykdyti koncentraciją ir leisti vykdyti numatytus sandorius arba kontrolinio akcijų paketo įsigijimą, jei koncentraciją vykdančys subjektai pagrįstų, jog dėl jų vykdomos koncentracijos bus padidintas gamybos ekonominis efektyvumas ar produkcijos konkurentabilumas, kurie negalėtų būti padidinti šios rinkos struktūrų nekoncentravus (1992 m. Konkurencijos įstatymo 11 str. 2 d.).

1992 m. Konkurencijos įstatymas buvo keistas 1995 m. liepos 5 dieną priėmus naują įstatymo redakciją, tačiau koncentracijų kontrolės reglamentavime nebuvo padaryta jokių esminių pokyčių.

1999 m. kovo 23 d. buvo priimtas naujas Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas⁴² (toliau – Konkurencijos įstatymas), kuris su atliktais pakeitimais galioja iki šios dienos. Įstatymas jau buvo rengtas pagal ES konkurencijos teisės modelį, su Europos Komisijos ekspertų pagalba ir priežiūra⁴³. Tai atsispindi ir pačiame Konkurencijos įstatyme, kurio 1 str. 3 d. įtvirtintas Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos konkurencijos santykius reglamentuojančios teisės suderinimo siekis. Galima išskirti tokius pagrindinius šio įstatymo padarytus pakeitimus, susijusius su koncentracijų kontrole, lyginant su prieš tai egzistavusiu reguliavimu:

- Naujajame Konkurencijos įstatyme buvo įtvirtinta koncentracijos sąvoka, nurodant, kad koncentracija yra susijungimas arba kontrolės, kuri suteikia galimybę daryti ūkio subjektui lemiamą įtaką, įgijimas. Taip buvo praplėstas veiksmų, kuriems atlikti buvo būtinas Konkurencijos tarybos leidimas, ratas;

- Taip pat būtina pažymėti, kad naujame Konkurencijos įstatyme buvo detaliam apibrėžtos sąvokos, taip suteikiant teisiniam reguliavimui daugiau aiškumo ir konkretumo;

⁴² 1999 m. kovo 23 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas Nr. VIII-1099, Žin., 1999, Nr. 30-856; [2012 m. sausio 10 d.] Prieiga per -

<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=408322&p_query=&p_tr2=2>

⁴³ 2006 m. birželio 21 d. Lietuvos laisvosios rinkos analizė „Konkurencijos teisė ir jos taikymas Lietuvoje“, P 19. [Žiūrėta 2012 sausio 10 d.]. Prieiga per - <http://www.lrinka.lt/index.php?act=main&item_id=3407>

- Svarbu pažymėti, kad buvo įtvirtintas konkretus pagrindas, kuriam esant Konkurencijos taryba gali uždrausti vykdyti koncentraciją – dominuojančios padėties sukūrimas arba sustiprinimas ir dėl to itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje;

- Konkurencijos įstatyme įtvirtinta dominuojančios padėties prezumpcija, 3 str. 11 d. numatant, kad laikoma, kad ūkio subjektas atitinkamoje rinkoje užima dominuojančią padėtį, jei jo rinkos dalis sudaro ne mažiau kaip 40 procentų. Taip pat laikoma, kad kiekvienas iš trijų ar mažiau ūkio subjektų, kuriems tenka didžiausios atitinkamos rinkos dalys, kartu sudarančios 70 procentų ar didesnę rinkos dalį, užima dominuojančią padėtį;

- Pačiame įstatyme buvo numatyti apyvartos kriterijai, kuriuos atitinkantys subjektai turi pranešti apie vykdomą koncentraciją. Apie numatomą vykdyti koncentraciją pranešti bei gauti Konkurencijos tarybos leidimą privalo dalyvaujantys koncentracijoje ūkio subjektai, jeigu jų suminės bendrosios pajamos paskutiniaisiais prieš koncentraciją ūkiniais metais yra didesnės negu 30 milijonų litų ir jeigu kiekvieno mažiausiai iš dviejų koncentracijoje dalyvujančių ūkio subjektų bendrosios pajamos paskutiniaisiais prieš koncentraciją ūkiniais metais yra didesnės negu 5 milijonai litų.

- Naujajame Konkurencijos įstatyme pateikta bendrų suminių pajamų skaičiavimo bendroji tvarka, taip pat atskirų rūšių ūkio subjektų bendrų suminių pajamų skaičiavimo ypatumai (pvz. bankų, draudimo bendrovių).

- Konkurencijos tarybai suteikta teisė leisti ūkio subjektams vykdyti koncentraciją nustatant koncentracijos vykdymo sąlygas bei įpareigojimus.

- Konkurencijos tarybos nutarimus neleisti vykdyti koncentracijos gali panaikinti tik teismas.

2004 m. balandžio 15 d. priimtas įstatymas⁴⁴, kuriuo buvo pakeistas ir papildytas Konkurencijos įstatymas ir padaryti tam tikri esminiai koncentracijos kontrolės taisyklių pakeitimai. Šie atlikti įstatymo pakeitimai atspindi ES teisės koncentracijų reguliavimo srityje pokyčius Tarybai 2004 m. sausio 20 d. priėmus reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB susijungimų reglamentas)⁴⁵. Pagrindiniai atlikti pakeitimai:

⁴⁴ 2004 m. balandžio 15 d. Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo papildymo ir pakeitimo, Valstybės pagalbos ūkio subjektams kontrolės įstatymo pripažinimo netekusiu galios ir civilinio proceso kodekso 1 straipsnio pakeitimo įstatymas / Valstybės žinios, 2004-04-28, Nr. 63-2244/ [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per - <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=231856&p_query=&p_tr2=2>

⁴⁵ 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB susijungimų reglamentas). [Žiūrėta 2012 m. sausio 11 d.]. Prieiga per - <http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=44322&p_query=&p_tr2=2>

- Pakeista Konkurencijos įstatymo 14 str. 1 d. 3 p., įtvirtinant, kad Konkurencijos taryba atsisako duoti leidimą vykdyti koncentraciją, jeigu dėl koncentracijos bus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis ar bus itin apribota konkurencija. Taigi šia nuostata buvo įtvirtinta Konkurencijos tarybos teisė neleisti vykdyti koncentracijos net jeigu ir nebūtų sukurta ar sustiprinta dominuojanti ūkio subjektų padėtis, o Konkurencijos taryba nustatytų, kad kitokiu būdu yra daroma žala konkurencijai. Šiuo įstatymo pakėtimu įvestas naujas ūkio subjektų koncentracijų vertinimo testas;

- Konkurencijos įstatymas papildytas 14⁽¹⁾ str., kuriuo įtvirtinta Konkurencijos tarybos teisė taikyti konkurencijos kontrolės procedūras savo iniciatyva, kai yra tikėtina, kad koncentracija bus sukurta arba sustiprinta dominuojanti padėtis ar itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje, tačiau koncentracijoje dalyvaujantys ūkio subjektai neatitinka įstatyme apibrėžtų apyvartos kriterijų. Tokiu būdu įstatymų leidėjas įtvirtino Konkurencijos tarybos teisę reguliuoti bet kokios koncentracijos vykdymą, jei jai kyla įtarimų, kad tokiais veiksmais bus padaryta žala konkurencijai tarp rinkoje veikiančių ūkio subjektų.

- Už koncentracijų pranešimo pateikimą ir nagrinėjimą įvesta valstybės rinkliava.

- Įtvirtinta galimybė vienu mėnesiu pratęsti keturių mėnesių terminą, per kurį Konkurencijos taryba turi pareigą išnagrinėti pranešimą dėl koncentracijos ir priimti nutarimą.

- Liberalizuoti pranešimo pateikimo terminai, numatant, kad pranešimas apie koncentraciją turi būti pateiktas Konkurencijos tarybai iki koncentracijos įgyvendinimo. Pranešimas pateikiamas po pasiūlymo sudaryti sutartį arba įsigyti akcijas ar turtą pateikimo, pavedimo sudaryti sutartį, sutarties sudarymo, nuosavybės teisės ar teisės disponuoti tam tikru turtu įgijimo. Pranešimas gali būti pateiktas ir turint aiškius ketinimus sudaryti sutartį arba pateikti viešą pasiūlymą supirkti akcijas.

2009 m. balandžio 9 d. įstatymu⁴⁶ vėl padaryti nemenki Konkurencijos įstatymo pakeitimai. Koncentracijos kontrolės institutui svarbiausias pakeitimas buvo Konkurencijos įstatymo 14 str. 1 d. 2 p. pakeitimas, kuriuo šiame punkte numatytas pagrindas, kai Konkurencijos taryba gali leisti vykdyti koncentraciją, nustatydamas koncentracijos vykdymo sąlygas arba įpareigojimus ūkio subjektams, suvienodintas su 14 str. 1 d. 3 p. pagrindu, t.y. numatyta, kad abu sprendimus galima priimti, jei yra grėsmė,

⁴⁶2009 m. balandžio 9 d. Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo 1,3,4,10,13,14,19,20,23,24,26,28,29,30,31,40,41,42,43,44,49 str. ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. XI-216 /Valstybės žinios, 2009-04-25, Nr. 46-1795/ [Žiūrėta 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=341986>

kad ūkio subjektų vykdoma koncentracija sukurs arba sustiprins dominuojančią padėtį arba itin apribos konkurenciją atitinkamoje rinkoje.

2011 m. rugsėjo 29 d. Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymu⁴⁷ papildyta Konkurencijos įstatymo dominuojančios padėties prezumpcija, nustatant, kad jeigu neįrodoma priešingai, laikoma, kad mažmenine prekyba, pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojo (eksploatuotojo) ar bendrojo naudojimo objektų administravimo veikla besiverčiantis ūkio subjektas užima dominuojančią padėtį atitinkamoje rinkoje, jeigu jo rinkos dalis sudaro ne mažiau kaip 30 procentų. Jeigu neįrodoma priešingai, laikoma, kad kiekvienas iš trijų ar mažesnio skaičiaus mažmenine prekyba besiverčiančių ūkio subjektų, kiekvienas iš trijų ar mažesnio skaičiaus pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojo (eksploatuotojo) veikla besiverčiančių ūkio subjektų ar kiekvienas iš trijų ar mažesnio skaičiaus bendrojo naudojimo objektų administravimo veikla besiverčiančių ūkio subjektų, kuriems tenka didžiausios atitinkamos rinkos dalys, kartu sudarančios 55 procentus ar didesnę atitinkamos rinkos dalį, užima dominuojančią padėtį.

Analizuojant koncentracijų kontrolės reglamentavimo raidą išryškėja viena iš šio instituto reguliavimo problemų - apyvartos kriterijų stabilumas. Nuo 1999 m. iki šių dienų išliko tie patys apyvartos kriterijai, kuriuos atitinkantys ūkio subjektai turi pranešti Konkurencijos tarybai apie vykdomą susijungimą ir jį vykdyti tik gavus leidimą - 30 mln. Lt koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų bendros pajamos ir 5 mln. Lt kiekvieno mažiausiai iš dviejų koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų bendrosios pajamos. Palyginimui, Latvijos Konkurencijos įstatymas⁴⁸ numato 25 mln. latų (apie 125 mln. Lt) bendrų pajamų ribą. Tokia apyvartos kriterijaus stagnacija praktikoje kelia tam tikrų problemų.

Žema riba sukelia finansinius praradimus ūkio subjektams. Ūkio subjektams kyla pareiga sumokėti valstybės rinkliavą už dokumentų pateikimą bei nagrinėjimą, taip pat būtina įvertinti tai, kad, vadovaujantis Konkurencijos tarybos Nutarimu Nr. 45, pranešime turi būti nurodyta daug specializuotos informacijos, tad siekiant tinkamai parengti dokumentus, paprastai yra būtina pirkti specialistų paslaugas, bei kol laukiamas

⁴⁷ 2011 m. rugsėjo 29 d. Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XI-1607/ Valstybės žinios, 2011-10-13, Nr. 123-5815 / [Žiūrėta 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=407674>

⁴⁸ http://www.kp.gov.lv/uploaded_files/ENG/Competition_law.pdf,

Konkurencijos tarybos sprendimas, nerealizuojant iš susijungimo potencialiai galimos naudos⁴⁹.

Taip pat būtina atsižvelgti į įmonių augimą. 1999 m., kai ji buvo nustatyta, 30 mln. litų apyvartą siekė apie 170 – 180 įmonių⁵⁰. Tačiau 2010 m. statistikos departamento duomenimis⁵¹ apie 5870 įmonių bendrosios metinės pajamos sudarė virš 5 mln. litų ir apie 648, kurių bendrosios metinės pajamos siekė virš 30 mln. litų. Taigi ūkio subjektai augo, stambėjo, todėl vis daugiau jų igydavo galimybę patekti į koncentracijų kontrolės instituto veikimo sritį.

Griežtų koncentracijose dalyvaujančių ūkio subjektų apyvartos ribų nustatymas atsiliepia ir Konkurencijos tarybos darbo krūviui. Minėta institucija per metus vidutiniškai priima 56 nutarimus dėl ūkio subjektų vykdomų koncentracijų, iš kurių apie 95 proc.⁵² yra besąlygiški leidimai vykdyti koncentracijas pagal ūkio subjektų pateiktus prašymus. Taigi absoliuti dauguma ūkio subjektų vykdomų susijungimų, kurie patenka į įstatymo normų veikimo sritį, nekelia pavojaus veiksmingai konkurencijai rinkoje, tačiau Konkurencijos taryba vis tiek privalo atlikti išsamią tokių koncentracijų tyrimą ir vertinimą, o tai yra siejama su nemažais institucijos finansiniais bei žmogiškaisiais ištekliais. Taigi šiuo atveju kyla Konkurencijos tarybos ribotų resursų efektyvaus panaudojimo problema, atsižvelgiant į tai, kad tokie resursai galėtų būti nukreipti tiriant ūkio subjektų veiksmus, kurie yra pavojingesni ir žalingesni konkurencijai, pavyzdžiui, karteliniai susitarimai, piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi.

Nustačius aukštesnes ūkio subjektų apyvartos ribas būtų mažiau tiek finansiškai, tiek procedūriškai apsunkinti ūkio subjektai, tačiau ūkio subjektų koncentracijos, kurios neatitinka nustatytų apyvartos kriterijų ir kurios galimai itin apriboja konkurenciją atitinkamoje rinkoje, nebūtų nekontroliuojamos. Konkurencijos įstatymo 14⁽¹⁾ str. yra įtvirtinta Konkurencijos tarybos teisė įpareigoti ūkio subjektus teikti pranešimą apie koncentraciją ir tirti tokias koncentracijas, jei nėra viršijami bendrųjų pajamų rodikliai, tačiau yra tikėtina, kad tokios koncentracijos sukurs ar sustiprins dominuojančią padėtį, ar itin apribos konkurenciją atitinkamoje rinkoje. Būtent šis instrumentas galėtų būti priemonė neutralizuojanti galimus pavojus konkurencijai, kurie galėtų kilti padidinus bendrųjų pajamų rodiklius ir tokiu būdu sumažinus koncentracijų, kurioms vykdyti reiktų

⁴⁹ 2006 m. birželio 21 d. Lietuvos laisvosios rinkos instituto analizė „Konkurencijos teisė ir jos taikymas Lietuvoje“ P 38.

⁵⁰ *Ibid.*, P 39.

⁵¹ <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1366>

⁵² Šis procentas gaunamas palyginus visus nuo 2000 m. Konkurencijos tarybos priimtų nutarimų dėl koncentracijų skaičių su Konkurencijos tarybos nutarimais, kuriais besąlygiškai leista vykdyti koncentraciją skaičiumi.

Konkurencijos tarybos leidimo ir kurios galimai sukeltų neleistinos žalos konkurencijai atitinkamoje rinkoje, skaičių.

Atsižvelgiant į minėtas bendrųjų pajamų kriterijų keliamas problemas, 2012 m. kovo 22 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė ir pateikė Lietuvos Respublikos Prezidentei pasirašyti Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pakeitimo įstatymą⁵³ (toliau – Pakeitimo įstatymas). Šiame Pakeitimo įstatyme numatoma padidinti suminės koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų bendrųjų pajamų dydį iki 50 mln. litų, o kiekvieno mažiausiai iš dviejų koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų bendrųjų pajamų dydį palikti nepakeistą, t.y. 5 mln. litų. Šis pakeitimas, autorės nuomone, yra vertintinas teigiamai, nes toks teisinis reguliavimas atitinka ekonominių santykių raidą, sumažina administracinę naštą mažoms ir vidutinėms įmonėms bei padeda nukreipti Konkurencijos tarybos išteklių panaudojimą tirti pavojingesnius Konkurencijos įstatymo pažeidimus, tačiau nėra prarandama galimybė kontroliuoti ir neatitinkančių kriterijų ūkio subjektų koncentracijas, jei būtų požymių, kad jos gali kelti grėsmę sąžiningai konkurencijai atitinkamoje rinkoje, naudojantis Konkurencijos įstatymo 14⁽¹⁾ str. suteikta teise. Be to, nekeičiant 5 mln. litų ribos yra išvengiama pavojaus, kad tam tikri sandoriai, kurie yra atliekami prioritetinėse Konkurencijos tarybos priežiūros srityse, nebus eliminuoti iš Konkurencijos tarybos tyrimo srities⁵⁴.

Svarbu paminėti ir kitus Pakeitimo įstatyme numatytus pakeitimus, aktualius koncentracijos kontrolės institutui:

- Pakeičiama koncentracijos sąvoka, numatant, kad jeigu ūkio subjektai steigia naują ūkio subjektą, kuris neatlieka naujo autonomiško ūkio subjekto funkcijų, nėra laikoma, kad jie vykdo koncentraciją;
- Padidinant akcijų, įstatinio kapitalo ir balsų dalį, kurią vienam ūkio subjektui turint kito ūkio subjekto atžvilgiu preziumuojama, kad šios įmonės sudaro susijusių ūkio subjektų grupę. Numatoma riba – 1/3;
- Aiškiai apibrėžtos koncentracijos, apie kurią ūkio subjektams kyla pareiga pranešti Konkurencijos tarybai ir dėl kurios Konkurencijos taryba nėra priėmusi

⁵³ 2012 m. kovo 22 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. XI-1937; [Žiūrėta 2012 m. balandžio 6 d.] Prieiga per -

<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=421104&p_query=&p_tr2=2>

⁵⁴ Didžiųjų prekybos tinklų veiklos priežiūra – vienas iš svarbiausių Konkurencijos tarybos veiklos prioritetų. Valstybės kontrolė 2010 m. gruodžio 30 d. valstybinio audito ataskaitoje „Konkurencijos laisvės apsauga“ pažymėjo, kad neretai vienos parduotuvės apyvarta, ypač mažesniuose miestuose, nesiekia pirmajame pasiūlyme numatytos 10 mln. Lt bendrųjų pajamų ribos, todėl toks Konkurencijos įstatymo pakeitimas sumažintų privalomai teikiamų koncentracijos pranešimų skaičių ir dar labiau padidintų galimybes didiesiems prekybos centrams didinti užimamos rinkos dalis. Žemutinės bendrųjų pajamų ribos nekeitimas eliminuoja tokios problemos atsiradimo galimybę.

nutarimo, veiksų įgyvendinimo pasekmės, numatant, kad laikomi negaliojančiais ir nesukuriančiais teisinių pasekmių visi ūkio subjektų ir kontroliuojančių asmenų sandoriai ir veiksmai, susiję tik su koncentracija, dėl kurios Konkurencijos taryba vėliau priėmė nutarimą atsisakyti duoti leidimą ją vykdyti;

- Numatyta tam tikrų koncentracijos veiksų atlikimo be Konkurencijos tarybos išankstinio nutarimo atlikimo galimybė. Koncentracijoje dalyvaujantys ūkio subjektai ir kontroliuojantys asmenys be Konkurencijos tarybos leidimo atlikti atskirus koncentracijos veiksmus gali pateikti viešą siūlymą supirkti akcijas ir sudaryti sandorius dėl perleidžiamųjų vertybinių popierių, įtrauktų į prekybą reguliuojamoje rinkoje, jeigu apie šiuos veiksmus ne vėliau kaip per 7 dienas nuo jų atlikimo pranešama Konkurencijos tarybai ir vertybinių popierių įgijėjas nesinaudoja vertybinių popierių suteikiamomis balsavimo teisėmis;

- Įtvirtinta Konkurencijos tarybos pareiga motyvuoti savo nutarimus, kuriais yra leidžiama vykdyti koncentraciją, nustačius sąlygas ir įpareigojimus, ir nutarimus, kuriais yra atsisakoma duoti leidimą vykdyti koncentraciją. Priimdama tokius nutarimus, Konkurencijos taryba turi teisę remtis tik tokiais motyvais, dėl kurių turėjo galimybę duoti paaiškinimus koncentracijoje dalyvaujantys ūkio subjektai ar kontroliuojantys asmenys;

- Ūkio subjektams įtvirtinta pareiga pateikti Konkurencijos tarybai pakartotini patikslintą pranešimą apie koncentraciją, jeigu įsiteisėjusiu teismo sprendimu yra panaikinamas visas arba dalis Konkurencijos tarybos nutarimas dėl koncentracijos;

- Panaikinta nuostata, kad Konkurencijos tarybos nutarime, kuriuo leidžiama vykdyti koncentraciją, nurodomi galimi koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų veiklos apribojimai, kurie tiesiogiai susiję ir reikalingi koncentracijai įgyvendinti.

Taigi, apibendrinant šį skyrių galima daryti išvadą, kad nuo koncentracijos kontrolės reguliavimo Lietuvoje pradžios, atsižvelgiant į darytus Koncentracijos įstatymo pakeitimus, koncentracijos kontrolės taisyklių taikymo sritis plėtėsi, į reguliavimo sferą pakliūdavo vis daugiau sandorių, Konkurencijos tarybos įgaliojimai augo, suteikiant teisę jai tirti ir tokias koncentracijas, kurios nepatenka į įstatyme apibrėžtas bendrųjų pajamų ribas. Tačiau šiuo metu numatyti Konkurencijos įstatymo pakeitimai liudija šios tendencijos pasikeitimą: siaurinant koncentracijos sąvoką, didinant suminį bendrųjų pajamų kriterijų, didinant akcijų, įstatinio kapitalo, balsavimo teisių dalį, vienam ūkio subjektui priklausančios kito ūkio subjekto atžvilgiu, taip sumažinant susijusių įmonių, kurių bendrosios pajamos bus skaičiuojamos, siekiant nustatyti, ar yra Konkurencijos įstatyme įtvirtintos apyvartos ribos, skaičių, įtvirtinant didesnę ūkio subjektų veikimo

laisvę, atsižvelgiant į tai, kad jie nebesusiduria su rizika, kad jų sandoriai ir veiksmai bus pripažinti negaliojančiais ir nesukeliančiais teisinių pasekmių, net jei koncentracija vėliau bus leista vykdyti, yra susiaurinama koncentracijos kontrolės taisyklių taikymo sritis taip nukreipiant Konkurencijos tarybos resursų panaudojimą esminių Konkurencijos įstatymo pažeidimų tyrimui, sumažinti mažų ir vidutinių ūkio subjektų vykdomos veiklos apribojimus.

3. Koncentracijų vertinimas

Koncentracija gali būti kelių rūšių: horizontalioji koncentracija, kai susijungia atitinkamoje rinkoje veikiantys konkurentai, vertikaloji koncentracija, kai susijungia ūkio subjektai, veikiantys skirtingose prekės tiekimo lygmenyse, bei konglomeratai (arba mišrūs susijungimai), kai jungiasi ūkio subjektai, kurie veikia skirtingose atitinkamose rinkose ir šiuo požiūriu nėra konkurentai bei neveikia tos pačios prekės skirtingose tiekimo lygmenyse.

Tiek Konkurencijos įstatyme, tiek EB susijungimų reglamente yra įtvirtintas iš esmės toks pat koncentracijų vertinimo testas – dominuojančios ūkio subjekto padėties sukūrimas arba sustiprinimas, ar itin didelis konkurencijos apribojimas atitinkamoje rinkoje⁵⁵ (Konkurencijos įstatymo 14 str. 1 d. 3 p., EB susijungimų reglamento 2 str. 3 d.). Europos Komisija 2004 m. vasario 5 d. Gairėse dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės⁵⁶ (toliau – Gairės dėl horizontalių susijungimų vertinimo) ir 2008 m. spalio 18 d. Nehorizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės gairėse⁵⁷ (toliau – Gairės dėl nehorizontalių susijungimų vertinimo), apibendrinusi savo, Europos Bendrijų Teisingumo Teismo bei Pirmosios instancijos teismo patirtį, pateikia pagrįstą ekonominį modelį koncentracijoms įvertinti. Lietuvoje nėra patvirtinta jokių privalomo ar rekomendacinio pobūdžio taisyklių, kuriomis remiantis turi būti vertinamos koncentracijos, todėl Konkurencijos taryba turėtų vadovautis minėtomis gairėmis. Šiame skyriuje sistemiškai bus apžvelgta gairėse numatyti koncentracijų

⁵⁵ EB susijungimų reglamente skiriasi tik testo formuluotė: koncentracija, kuri itin apriboja veiksmingą konkurenciją bendrojoje rinkoje arba didelėje jos dalyje, ypač jei yra sukuriama arba sustiprinama dominuojanti ūkio subjekto padėtis, yra laikoma nesuderinama su bendrąja rinka.

⁵⁶ 2004 m. vasario 5 d. Gairėse dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (2004/C 31/05). [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.] Prieiga per - <http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=47969&p_query=&p_tr2=2>

⁵⁷ 2008 m. spalio 18 d. Nehorizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės gairės (2008/C 265/07). [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:265:0006:0025:lt:PDF>>

vertinimo kriterijai pagal koncentracijų rūšis bei, remiantis jais, analizuojama Lietuvos konkurencijos institucijos praktika tiriant koncentracijas.

3.1. Horizontalios koncentracijos vertinimo kriterijai

Pirma, turi būti įvertinta susijungiančių įmonių rinkos dalys ir rinkos struktūra. Rinkos dalys po susijungimo skaičiuojamos remiantis prielaida, kad susijungiančiųjų dalių bendra rinkos dalis po susijungimo lygi jų rinkos dalių iki susijungimo sumai. Tačiau vien tik ūkio subjektų, dalyvaujančių koncentracijoje, konkrečiu metu turimų rinkos dalių susumavimas neatskleistų tikrosios padėties, nes rinkos dalys paprastai nėra pastovios, jos kinta, todėl Gairėse dėl horizontalių susijungimų vertinimo nurodoma, kad turi būti atsižvelgta taip pat ir į istorinius duomenis bei į rinkos sąlygas, pavyzdžiui, ar rinkos pobūdis yra labai dinamiškas, ar rinkos struktūra yra nestabili dėl naujovių ar plėtros⁵⁸. Konkurencijos įstatymo 3 str. 11 d. įtvirtinta dominuojančios padėties prezumpcija, atsižvelgiant į ūkio subjektų užimamas rinkos dalis: preziumuojama, kad ūkio subjektas užima dominuojančią padėtį atitinkamoje rinkoje, jei jo rinkos dalis sudaro ne mažiau kaip 40 proc. arba kiekvienas iš trijų ar mažesnio skaičiaus ūkio subjektų, jei jiems tenka rinkos dalys, kartu sudarančios 70 proc. ar didesnę atitinkamos rinkos dalį. Ūkio subjektams, veikiantiems mažmeninės prekybos, pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojo (eksploatuotojo) ar bendrojo naudojimo objektų administravimo srityse, dominuojančios padėties prezumpcijos rinkos dalys yra mažesnės - atitinkamai 30 proc. ir 55 proc. ES susijungimų reglamente nėra įtvirtinta dominuojančios padėties prezumpcija. Šiame teisės akte pasirinktas priešingas modelis – nurodyta rinkos dalis, kurią užimantys ūkio subjektai negali apriboti veiksmingos konkurencijos – t.y. 25 proc. bendrosios rinkos ar žymios jos dalies.

Rinkos struktūra yra įvertinama naudojant Herfindahl-Hirschman indeksą (HHI). HHI apskaičiuojamas susumuojant visų atitinkamoje rinkoje veikiančių ūkio subjektų individualių rinkos dalių kvadratus. Gairėse dėl horizontalių susijungimų vertinimo įtvirtinta, kad kai HHI po susijungimo yra mažesnis nei 1000, tokioms rinkoms paprastai nereikia išsamios analizės⁵⁹, nes tai reiškia, kad rinkoje yra daug mažų žaidėjų, ir jų koncentracija nedarytų reikšmingo poveikio rinkos galių pasiskirstymui.

⁵⁸ 2004 m. vasario 5 d. Gairėse dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (2004/C 31/05) 15 punktas.

⁵⁹ *Ibid.*, 19 punktas,

Jei po susijungimo HHI yra 1000 – 2000, o delta (tai yra indekso HHI prieš įvykdant koncentraciją ir po jos įvykdymo pokytis) – mažesnis nei 250, arba kai HHI po susijungimo yra didesnis nei 2000, o delta – mažesnė nei 150, išskyrus jei yra išskirtinių aplinkybių (pavyzdžiui, viena ar kelios susijungiančios šalys yra svarbūs novatoriai, ir tai neatsispindi jų turimose rinkos dalyse), laikoma, kad tokiu atveju rinkos struktūra reikšmingai nepakito ir koncentracija itin neapriboja konkurencijos atitinkamoje rinkoje.

Tačiau rinkos dalis nėra vienintelis kriterijus, kuris turi būti įvertintas tiriant koncentracijos poveikį konkurencijai atitinkamoje rinkoje. Tam tikrais atvejais, prognozuoti kokia bus susijungusios įmonės rinkos dalis yra labai sudėtinga dėl to, kad susijungime gali dalyvauti ateisianti arba neseniai atėjusi įmonė, įmonė yra svarbi novatorė rinkoje, bet tai neatsispindi jos turimose rinkos dalyse, todėl yra būtina gilesnė, visapusiškesnė rinkos analizė.

Antra, esamų konkurentų elgesys rinkoje. Yra būtina nustatyti, ar susijungusios įmonės esami konkurentai yra pajėgūs veikti tokiu būdu, kad būtų pašalinta galimybė susijungusiai įmonei pakelti kainas⁶⁰.

Trečia, potencialių konkurentų galimybė įeiti į rinką. Grėsmė, kad įmonių susijungimas turės konkurencijai priešingų padarinių dėl to, kad susijungusi įmonė turės žymią rinkos dalį, gali sušvelninti įrodymai, kad įėjimas į rinką yra tikėtinas, pakankamai greitas ir ilgalaikis bei efektyvus tam, kad sulaukėtų arba panaikintų bet kokius antikonglomeracinius padarinius⁶¹. Ką reiškia tikėtinas, pakankamai greitas ir efektyvus įėjimas į rinką apibrėžia Europos Komisija apibrėžia Gairėse dėl horizontalių susijungimo įvertinimo. Norint nustatyti, ar potencialių konkurentų įėjimas į rinką yra tikėtinas, būtina įvertinti ar hipotetinis rinkos žaidėjas įeityje pelningai į rinką, atsižvelgiant į įėjimo į rinką kaštus (ypač fiksuotus kaštus, kurie yra negrįžtamieji) ir riziką, įėjimo įtaką prekės ar produkto kainai, potencialaus konkurento turimus technologinius pajėgumus, numanomą kitų rinkos dalyvių atsaką, kitų rinkos dalyvių turimus savo rinkos dalies apsaugos instrumentus, kitus įėjimo į rinką barjerus (pavyzdžiui, teisės aktų nustatyti apribojimai, priėjimas prie infrastruktūros, technologijų, specialių teisių turėjimas, patirties ir reputacijos būtinumas, vartotojų ištikimybė stipriam prekės ženklui, tiekėjų ir klientų ryšių glaudumas). Vertinant įėjimo į rinką tikėtinumą, taip pat turi būti atsižvelgta į rinkos potencialą, vystymosi galimybes.

Įėjimas į rinką laikomas įvyksiančiu pakankamai greitai, jei galima prognozuoti, kad jis įvyks maždaug per 2 metus.

⁶⁰ MONTI G., *EC Competition Law*, Cambridge University Press, 2009, P 251.

⁶¹ *Ibid.*, P. 251.

Įėjimas į rinką yra efektyvus, jei jis sugeba užkirsti kelią arba sustabdyti antikoncepcinį įmonės elgesį rinkoje. Atėjimas į rinką turi būti pakankamo masto ir dydžio, kad atgrasintų nuo neigiamų susijungimo padarinių ar juos nugalėtų⁶².

Ketvirta, susijungusios įmonės numanomas elgesys atitinkamoje rinkoje. Turi būti įvertinta, ar įmonių susijungimas nepaskatins konkurentų pakelti produkto/paslaugų kainos bei ar neatsiras nauji įėjimo į rinką barjerai⁶³. Šis aspektas yra svarbus ypač tose situacijose, kai tam, kad konkurentai galėtų teikti tam tikras prekes ar paslaugas, jiems yra būtina koncentracijoje dalyvaujančiai įmonei priklausantys tinklai ir kita infrastruktūra ar intelektualinės nuosavybės teisė.

Penkta, kompensacinė pirkėjo įtaka. Būtina įvertinti pirkėjo įtaką susijungiančios įmonės veiksmų laisvei. Svarbu pažymėti, kad yra būtina įvertinti pirkėjo įtaką tiek prieš vykdant įmonių koncentraciją, tiek potencialią įtaką ją įvykdžius. Kompensacinę pirkėjo įtaką šiame kontekste reikia suprasti kaip derybinę jėgą, kurią komercinėse derybose pirkėjas turi *vis-a-vis* pardavėjus dėl savo dydžio, komercinės svarbos ir pajėgumo pasirinkti kitus tiekėjus. Jeigu rinkoje veikia keletas pardavėjų ir tik vienas ar keletas stiprių pirkėjų, tokie pirkėjai turi galimybę eliminuoti susijungusios įmonės paskatas elgtis tokiu būdu, kuriuo būtų itin apribojama konkurencija. Europos Komisija savo praktikoje nagrinėdama šį kriterijų suformulavo taisyklę, kad pajėgus pirkėjas gali eliminuoti dominavimo riziką, jei yra dvi sąlygos: (1) pirkėjas gali gauti prekių kitur. Šiuo atveju klientas galėtų pagrįstai grasinti per pagrįstą laikotarpį pereisiant prie alternatyvių tiekimo šaltinių, jei tiekėjas nuspręstų padidinti kainas ar kitaip pabloginti tiekimo kokybę ar sąlygas⁶⁴; (2) visi pirkėjai yra tokie stiprūs rinkoje, kad susiliejęs įmonė negali jų diskriminuoti pasiūlydama stipresniesiems pirkėjams žemas kainas, o silpnesniems – aukštas. Tai reiškia, kad visi pirkėjai atitinkamoje rinkoje turi būti stiprūs. Tačiau šis kriterijus yra kritikuotinas. Pirma, jei įmonė dominuoja, ji gali padaryti žalos konkurencijai ne tik pakeldama prekių ir paslaugų kainas, bet ir sulėtindama novacijas, pažangą ar sudarydama naujus įėjimo į rinką barjerus⁶⁵. Antra, pirkėjų galimybė sutrukdyti dominuojančios įmonės bandymus pakelti kainas priklauso nuo egzistuojančių potencialių konkurentų, tai reiškia, kad jei įėjimo į rinką barjerai yra aukšti, o egzistuojanti konkurencija yra silpna, yra labai sunku nustatyti, kaip pirkėjas gali

⁶² 2004 m. vasario 5 d. Gairėse dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (2004/C 31/05) 75 punktas.

⁶³ *Ibid.*, 75 punktas.

⁶⁴ *Ibid.*, 65 punktas.

⁶⁵ MONTI, G., *EC Competition Law*, Cambridge University Press, 2009, P 254;

panaudoti savo galią⁶⁶. Taigi matyti, kad šis pirkėjo galios kriterijus yra perteklinis, nebent pirkėjas žinotų, kad pardavėjas kelia kainas be pagrįstos priežasties (pavyzdžiui, ne dėl to, kad pakilo žaliavų kainos) ir yra galimybė jam surasti alternatyvų pardavėją⁶⁷.

Šešta, yra vertinami susijungimų galimi sukelti neigiami padariniai konkurencijai. Komisija išskiria konkurencijos galimus sukelti nekoordinuotus ir koordinuotus padarinius.

Nekoordinuoti padariniai, tai tokie padariniai, kuriuos sukelia koncentracija pati savaime, t.y. susijungimas gali labai apriboti veiksmingą konkurenciją rinkoje, jei pašalina svarbius konkurencijos suvaržymus vienam ar keliems pardavėjams, kurių įtaka rinkoje labai išauga⁶⁸. Tai reiškia, kad yra apribojama konkurencija nesiimant jokių konkurentų koordinuotų veiksmų. Gairėse dėl horizontalių koncentracijų vertinimo pateikiamas pavyzdinis sąrašas veiksmų, kurie turi būti vertinami, siekiant nustatyti ar yra pakankamai tikėtina, kad nekoordinuoti padariniai atsiras. Pirmas veiksnys – susijungiančių ūkio subjektų didelės rinkos dalys. Kuo didesnės susijungiančių įmonių rinkos dalys, tuo didesnė tikimybė, kad joms įvykdžius koncentraciją susijungusi įmonė įgis rinkos galią. Antra, labai svarbu nustatyti, ar susijungiančios įmonės yra artimi konkurentai. Šiuo atveju yra vertinama įmonių produktų pakeičiamumas. Kuo labiau susijungiančių įmonių produktai gali būti tarpusavyje pakeičiami, tuo didesnė tikimybė, kad susijungiančios įmonės žymiai pakels kainas⁶⁹. Trečia, būtina įvertinti klientų galimybes pakeisti tiekėją, t.y. siekiama įvertinti, ar klientai turi galimybę pasirinkti alternatyvų tiekėją nesusidurdami su neproporcingais sunkumais (pavyzdžiui, padidėjusiomis išlaidomis). Ketvirtas veiksnys – konkurentų galėjimas padidinti pasiūlą, jei išaugs kaina. Jei rinkos sąlygos yra tokios, kad susijungiančių šalių konkurentai veikiausiai nepadidins pasiūlos žymiai, jei išaugs kainos, susijungiančios įmonės gali turėti stimulą sumažinti našumą iki žemesnio lygio nei jų bendras našumas iki susijungimo, taip pakeldamos kainas rinkoje⁷⁰. Šiuo atveju yra vertinama konkuruojančių įmonių turimi pajėgumai ir pelningumas padidinti našumą ir išlikti konkurencingiems rinkoje. Penkta, vertintina susijungusios įmonės galimybė trukdyti konkurentų plėtrai ar naujų rinkos žaidėjų atėjimui į rinką. Susijungęs ūkio subjektas gali turėti išimtinę teisę kontroliuoti tam tikrus infrastruktūrinius, technologinius objektus, turėti tam tikras teises (pavyzdžiui, patentus ar kitas intelektinės nuosavybės teises), kurie yra būtini siekiant

⁶⁶ *Ibid.*, P. 254.

⁶⁷ *Ibid.*, P. 254.

⁶⁸ 2004 m. vasario 5 d. Gairėse dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (2004/C 31/05) 24 punktą.

⁶⁹ *Ibid.*, 28 punktą.

⁷⁰ *Ibid.*, 32 punktą.

operuoti atitinkamoje rinkoje. Tokios susijungusios įmonės turimos galimybės gali daryti įtaką konkurentų prekių kokybei, kainai, paplitimui, o tai neigiamai veikia konkurenciją. Šešta, analizuojama, ar susijungimas nepanaikina svarbios konkurencinės jėgos. Tam tikrose rinkose svarbi konkurencinė jėga yra novatoriškumas. Tokiose rinkose, susijungimas gali padidinti įmonės galimybę ir stimulą atnešti į rinką naujovių ir, tokiu būdu, padidinti konkurencinį spaudimą varžovams diegti naujoves toje rinkoje⁷¹. Tai yra laikoma teigiamu susijungimo padariniu. Tačiau, jeigu susijungia du stiprūs rinkos novatoriai, kurie toje rinkoje palaikydavo novacijų kūrimo bei plėtojimo tempą, tokiu atveju toks susijungimas gali itin apriboti konkurenciją.

Koordinuoti koncentracijos padariniai yra tokie, kurių įmonių koncentracija pati savaime nesukuria. Įmonių koncentracija sukuria jiems tik palankias sąlygas, bet, kad jie atsirastų, yra būtini rinkos dalyvių veiksmai. Po įmonių koncentracijos rinkų, struktūra gali pasidaryti tokia, kad įmonėms atrodytų įmanoma, ekonomiškai pagrįsta ir todėl pageidautina tolygiai imtis veiksmų rinkoje, kuriais siekiama parduoti didesnėmis kainomis⁷². Europos Komisija Gairėse dėl horizontalių susijungimų vertinimo pateikia tokias koordinavimo formas: kainų laikymas aukščiau konkurencinio lygmens, produkcijos apribojimas, naujo į rinką įnešto pajėgumo kiekio apribojimas, rinkos padalinimas. Tam, kad būtų nustatytas tolygus koordinavimas turi būti trys sąlygos: pirma, veiksmus koordinuojančios įmonės privalo turėti galimybę pakankamu mastu kontroliuoti, kaip yra laikomasi koordinavimo sąlygų. Antra, disciplina reikalauja, kad būtų tam tikros formos patikimas atgrasymo mechanizmas, kurį galima paleisti, jei aptinkama nukrypimų nuo koordinavimo sąlygų. Trečia, pašaliečių, pavyzdžiui, veiksmų koordinavime nedalyvaujančių esamų ar būsimų konkurentų bei klientų reakcija neturėtų kelti pavojaus koordinavimu siekiamiems rezultatams⁷³.

Septinta, yra vertinami koncentracijos galimi sukelti teigiami padariniai konkurencijai. Priežastys, tikslai, dėl ko įmonės vykdo koncentracijas, gali būti naudingos tiek pačiai konkurencijai, tiek ir vartotojams, pavyzdžiui, įmonės siekia efektyvumo, technologinės pažangos, inovacijų kūrimo. Įmanoma, kad susijungimo sukeltas našumas neutralizuoja padarinius konkurencijai ir ypač potencialią žalą vartotojams, kurią kitu atveju jie patirtų⁷⁴. Pagrindiniai tokių padarinių vertinimo kriterijai – naudingumas vartotojams ir kliūčių konkurencijai nesudarymas.

⁷¹ *Ibid.*, 38 punktas.

⁷² *Ibid.*, 39 punktas.

⁷³ *Ibid.*, 41 punktas.

⁷⁴ *Ibid.*, 76 punktas.

Remiantis Europos Komisijos praktika, našumas turi atitikti šias sąlygas: našumas turi būti naudingas vartotojams, specifinis susijungimui ir patikrinamas⁷⁵. Nauda vartotojams gali pasireikšti įvairiomis formomis: sumažėti kainos, atsirasti naujų, patobulintų produktų, padidėti produktų pasirinkimo galimybė. Europos Komisija pabrėžia, kad našumas turi būti pakankamai greitas: kuo vėliau našumas gali materializuotis ateityje, tuo mažiau svorio Europos Komisija gali jam paskirti. Našumas turi atitikti ir proporcingumo reikalavimą, t.y., kuo didesni galimi neigiami padariniai konkurencijai, tuo labiau Europos Komisija turi įsitikinti, kad pretenduojamas našumas yra esminis, tikėtinaai realizuojamas ir bus pakankamu mastu perduotas vartotojui⁷⁶. Taigi yra formuluojamas reikalavimas, kad koncentracijos neigiamas poveikis rinkai būtų proporcingas vartotojams sukuriamai gerovei. Tai reiškia, kad jeigu koncentracija sukurs arba sustiprins dominuojančią padėtį arba itin apribos konkurenciją ir sukurs tik nežymią, galbūt, tik epizodinę naudą vartotojams, ji negali būti leidžiama vykdyti.

Susijungimo specifiškumas taip pat vertinamas atsižvelgiant į proporcingumo reikalavimą: našumas yra svarbus konkurenciniam vertinimui, jei jis yra tiesioginė pranešto susijungimo pasekmė ir negali būti panašiu mastu pasiektas mažiau antikonkurencinėmis alternatyvomis⁷⁷.

Taip pat būtina pažymėti, kad našumas neutralizuoja koncentracijos galimą grėsmę konkurencijai tada, kai jis gali būti objektyviai įvertintas, t.y. našumas ir iš jo kylanti nauda vartotojams turi būti išmatuojami.

3.2. Vertikaliosios koncentracijos vertinimo kriterijai

Vertikalieji susijungimai pripažįstami mažiau pavojingais nei horizontalieji, tačiau jie vis tiek gali būti vykdomi, jeigu bus duotas Konkurencijos tarybos arba Europos Komisijos (atsižvelgiant į tai, ar koncentracija turi Bendrijos mastą) leidimai.

Remiantis Nehorizontaliųjų susijungimų vertinimo gairėmis, galima suformuluoti tokią vertinimo kriterijų sistemą:

I. Rinkos dalis ir koncentracijos lygiai. Vertikalieji susijungimai nekelia grėsmės veiksmingai konkurencijai, išskyrus atvejus, kai susijungusioji įmonė bent vienoje iš svarstomų rinkų turi didelę įtaką (tačiau nebūtinai tokią, kad įgytų dominuojančią

⁷⁵ *Ibid.*, 78 punktas.

⁷⁶ *Ibid.*, 84 punktas.

⁷⁷ *Ibid.*, 85 punktas.

padėti)⁷⁸. Nehorizontalieji susijungimai veikiausiai nekels grėsmės konkurencijai atitinkamoje rinkoje, jei po susijungimo naujos įmonės dalis kiekvienoje svarstomoje rinkoje bus mažesnė kaip 30 proc., o po susijungimo apskaičiuotas HHI – mažesnis kaip 2000⁷⁹.

II. Vertikaliojo susijungimo sukeliama antikonkurenciniai padariniai. Vertikalusis susijungimas gali sukelti dvejopo pobūdžio teisinius padarinius: nekoordinuotus bei koordinuotus.

1. Nekoordinuoti padariniai yra tuomet, kai dėl susijungimo yra suvaržoma įmonių, kurios yra arba gali būti susijungusios įmonės konkurentės, galimybės naudotis ištekliais arba patekti į rinkas arba kai tokia galimybė atimama, taip mažinant šių įmonių gebėjimą ir/ arba paskatą konkuruoti⁸⁰. Yra išskiriamos dvi pagrindinės tokių padarinių rūšys:

1.1. Galimybės naudotis ištekliais ribojimas. Šis ribojimas bus tokiau atveju, jei tikėtina, kad susijungusioji įmonė po susijungimo varžys galimybę įsigyti produktų arba gauti paslaugų, kuriuos (-ias) ji būtų teikusi, jei susijungimas nebūtų įvykęs, ir taip padidins su ja konkuruojančių vartotojų įmonių išlaidas, mažindama šių įmonių galimybes naudotis ištekliais panašiomis sąlygomis ir kainomis, kokios būtų, jei susijungimas nebūtų įvykęs. Dėl to gali būti, kad susijungusioji įmonė pelningai padidins kainą vartotojams ir dėl to labai pakenks veiksmingai konkurencijai⁸¹. Tam, kad būtų nustatytas šio padarinio atsiradimo tikėtimumas, turi būti įvertinta: (a) ar susijungusi įmonė, turinti gana didelę įtaką tiekėjų rinkoje, po susijungimo galės gerokai riboti galimybę naudotis ištekliais (pavyzdžiui, nebendradarbiaujant arba ribojant teikiamus svarbius išteklius, padidinant svarbių išteklių kainą, sudarant nepalankias tiekimo sąlygas, teikiant prastesnės kokybės išteklius); (b) ar ji turės paskatą šitaip elgtis. Pagrindinis indikatorius, rodantis, kad ši sąlyga yra išpildyta, - pelningumas, t.y. įmonei turi būti pelninga elgtis tokiu būdu; (c) ar pasirinkta galimybės naudotis ištekliais ribojimo strategija labai pakenks veiksmingai konkurencijai vartotojų rinkoje. Pavojus konkurencijai yra siejamas su dėl ūkio subjekto galimybės naudotis ištekliais ribojimo galimai padidėsiančiomis kainomis (pavyzdžiui, įgijus ūkio subjektui galimybę padidinti konkurentų vartotojų rinkoje išlaidas, taip padidinant spaudimą tiekėjų įmonėms dėl jų pardavimų kainų, kliūčių pereiti pas galimus konkurentus sudarymas).

⁷⁸ 2008 m. spalio 18 d. Nehorizontaliųjų susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės gairės (2008/C 265/07) 23 punktas.

⁷⁹ *Ibid.*, 25 punktas.

⁸⁰ *Ibid.*, 18 punktas.

⁸¹ *Ibid.*, 31 punktas.

1.2. Galimybės turėti klientų ribojimas. Veikdama vartotojų rinkoje, susijungusioji įmonė gali riboti įmonių, kurios yra arba gali būti konkurentės tiekėjų rinkoje (išteklių rinkoje), galimybę turėti pakankamai klientų ir sumažinti jų gebėjimą arba paskatą konkuruoti. Savo ruožtu dėl to gali padidėti konkurentų vartotojų rinkoje išlaidos, nes jiems taps sunkiau įsigyti išteklių panašiomis kainomis ir sąlygomis, kokios būtų, jei susijungimas nebūtų įvykęs. Tai gali suteikti susijungusiajai įmonei galimybę pelningai nustatyti didesnes kainas vartotojų rinkoje⁸². Vertinant, ar yra tikėtina, kad vertikalusis susijungimas lems tokius padarinius, būtina įvertinti: (a) ar susijungusioji įmonė vartotojų rinkose būtų pajėgi riboti galimybę patekti į vartotojų rinką, mažiau pirkdama iš konkurentų tiekėjų rinkoje; (b) ar ji turėtų paskatą pirkti mažiau tiekėjų rinkoje; (c) ar galimybė turėti klientų ribojimo strategiją labai pakenktų vartotojams vartotojų rinkoje (pavyzdžiui, ūkio subjektas įgytą galimybę pelningai padidinti kainas, sumažinti produkcijos tiekimo vartotojų rinkai apimtį, paskatą investuoti į išlaidų mažinimą, produktų kokybę arba į kitus konkurencinius veiksnius mažėjimas, trukdymas galimiems konkurentams patekti į rinką).

2. Koordinuoti padariniai. Rinkos koordinavimas gali atsirasti tuo atveju, jei konkurentai nedalyvauja susitarimuose arba neatlikdami suderintų veiksmų, kaip apibrėžia Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo⁸³ 81 str. (dabartinis 101 str., koncentraciją ribojantys susitarimai – aut. past.), gali nustatyti bendruosius tikslus ir jų siekti, išvengdami normalaus tarpusavio konkurencinio spaudimo ir taikydami nuoseklią numanomą grasinimų sistemą⁸⁴. Tam, kad būtų nustatyta koordinuotų padarinių atsiradimo galimybė, Nehorizontaliųjų susijungimų gairėse numatytos tokios sąlygos: (a) gebėjimas tinkamai stebėti, ar tvirtai laikomasi koordinavimo sąlygų; (b) tam tikro atgrasymo mechanizmo egzistavimas, kurį būtų galima pritaikyti esant nukrypimo atvejui; (c) pašaliečių, pavyzdžiui, dabartinių ar būsimų konkurentų, klientų reakcija neturėtų pakenkti numatomiems koordinavimo rezultatams.

III. Kompensaciniai mechanizmai, tokie kaip stiprių konkurentų, stiprių pirkėjų įtaka, potencialių konkurentų įėjimo į rinką tikimybė.

IV. Veiksmingumo padidėjimas. Vertikalią koncentraciją gali skatinti veiksmingumą. Nehorizontaliųjų susijungimų gairėse yra pateikiamos kelios pavyzdinės priežastys, dėl kurių padidėja veiksmingumas: susijungimas sudaro galimybę

⁸² *Ibid.*, 58 punktas.

⁸³ 2008 m. gegužės 9 d. Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:lt:PDF>>

⁸⁴ 2008 m. spalio 18 d. Nehorizontaliųjų susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės gairės (2008/C 265/07) 58 punktas.

susijungusiai įmonei pačiai gauti iki tol taikytą dvigubą antkainį, taip pat galimybę sumažinti atsargų valdymo išlaidas bei geriau koordinuoti gamybą, paskirstymą. Be to gali suintensyvėti šalių paskatos investuoti į naujus produktus, naujus gamybos procesus ir produktų rinkodarą.

3.3. Konglomeratinių koncentracijų vertinimo kriterijai

Mišrieji susijungimai yra tokie, kai susijungia įmonės, susijusios ryšiais, kurie nėra nei horizontalieji (kaip konkurentės toje pačioje rinkoje), nei vertikalieji (kaip tiekėjas arba klientai)⁸⁵.

Vertinant konglomeratus (mišriuosius susijungimus) vadovaujamosi Nehorizontaliųjų susijungimų vertinimo gairėmis. Galioja iš esmės ta pati schema, kaip ir vertinant vertikaliosios susijungimus. Taigi turi būti įvertinta:

I. Susijungimo sukelti padariniai:

1. Nekoordinuoti susijungimo padariniai. Turi būti nustatyta: (a) gebėjimas riboti galimybes. Produktų deriniai susijusiose rinkose gali susijungusiai įmonei suteikti galimybę ir paskatą pagal sverto principą, pasinaudojant tvirta padėtimi vienoje rinkoje, sustiprinti padėtį kitoje rinkoje, taikant produktų susiejimo, sujungimo ar kitokią išstūmimo praktiką⁸⁶; (b) ekonominė paskata riboti galimybes; (c) galimybių ribojimo strategija labai pakenktų konkurencijai ir kartu vartotojams. Vertinama, ar sumažėja konkurentų pardavimo perspektyvos, konkurentų gebėjimas ir paskatos konkuruoti, konkurentų atgasymas nuo atėjimo į rinką.
2. Koordinuoti susijungimo padariniai. Vertinant šių padarinių atsiradimo tikimybę, vadovaujamosi jau anksčiau minėtais koordinuotų padarinių nustatymo principais, įtvirtintais Horizontaliųjų susijungimų bei Nehorizontaliųjų susijungimų gairėse.

II. Kompensacinius veiksmus, kurie iš esmės sutampa su anksčiau aptartaisiais vertinant vertikaliosios susijungimus.

III. Veiksmingumo padidėjimas.

⁸⁵ *Ibid.*, 5 punktas.

⁸⁶ *Ibid.*, 93 punktas.

3.4. Koncentracijų vertinimas Lietuvoje

Taigi iš pateiktų vertinimo kriterijų pastebėtina, kad koncentracijų daromą žalą konkurencijai įvertinti gana sunku, toks vertinimas reikalauja gilios analizės, profesionalių specialistų, daug finansinių ir laiko išteklių.

Vertinant nuo 2000 m., Lietuvoje per metus Konkurencijos taryba priima vidutiniškai po 55 nutarimus dėl leidimo vykdyti koncentracijas. Absoliučia dauguma atvejų yra suteikiamas leidimas vykdyti koncentracijas. Gali būti išskirti tik tam tikri vienetiniai atvejai, kai Konkurencijos taryba neleido vykdyti koncentracijos, pavyzdžiui, 2007 m. liepos 19 d. Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S-89⁸⁷, arba kai Konkurencijos taryba priimdavo nutarimus, kad koncentracija buvo įvykdyta neteisėtai, pavyzdžiui, 2004 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 2S-5⁸⁸, 2008 m. lapkričio 06 d. nutarimas Nr. 2S-22⁸⁹, 2008 m. spalio 16 d. nutarimas Nr. 2S-21⁹⁰.

Išanalizavus Konkurencijos tarybos nutarimus, pastebėtina, kad absoliučioje daugumoje nutarimų neatsispindi, kokius veiksmus įvertinusi Konkurencijos taryba priėmė sprendimą. Kaip minėta anksčiau, išvada dėl koncentracijų daromo poveikio konkurencijai, remiantis Europos Komisijos praktika, yra daroma išnagrinėjus daugybę veiksnių. Tačiau Konkurencijos taryba dažname nutarime apsiriboja tik lakonišku konstatavimu, kad dėl koncentracijos nebus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis, ar itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje. Ir nėra pateikiama jokių argumentų, kuo remiantis ji padarė tokią išvadą. Taip pat neretame nutarime net nėra apibrėžiama atitinkama rinka (pavyzdžiui, 2006 m. gruodžio 28 d. Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S-145⁹¹), o tai turėtų būti pirmas žingsnis nagrinėjant tokias situacijas, nes atitinkamos rinkos apibrėžimas yra svarbus nustatant ribas, kuriose Konkurencijos taryba tirs vykdomos koncentracijos veiksmus, taip pat identifikuojant koncentracijos rūšį bei konkurentus.

⁸⁷ 2007 m. liepos 19 d. Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S-89 dėl atsakymo duoti leidimą vykdyti koncentraciją UAB „Šiaulių plentas“, UAB „Alkesta“ ir AB „Kauno tiltai“
http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=438 [2012 m. sausio 11 d.]

⁸⁸ 2004 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 2S-5 dėl UAB „Rubicon apskaitos sistemos“ veiksmų
http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=82 [2012 m. sausio 11 d.]

⁸⁹ 2008 m. lapkričio 6 d. nutarimas Nr. 2S-22 Dėl Rautakirja OY Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2007 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr.1S-190 nustatytų koncentracijos vykdymo sąlygų ir įpareigojimų vykdymo pažeidimo [2012 m. sausio 11 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=921>

⁹⁰ 2008 m. spalio 16 d. nutarimas Nr. 2S-21 Dėl MAXIMA LT, UAB veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 10 straipsnio 1 dalies ir 11 straipsnio 2 dalies reikalavimams. [2012 m. sausio 11 d.] Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=916>

⁹¹ 2006 m. gruodžio 26 d. Konkurencijos tarybos nutarimas Nr.1S-145 dėl leidimo UAB „Aura Estate“ [2012 m. sausio 9 d.] Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=396>

Kai kuriuose Konkurencijos tarybos nutarimuose išryškėja, kad išvada, dėl koncentracijos daromo poveikio konkurencijai, yra daroma remiantis tik koncentracijos laipsnio atitinkamose rinkose pakitimu (pavyzdžiui, 2004 m. gruodžio 23 d. Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S-180⁹²). Ypač daug abejonių kelia Konkurencijos tarybos nutarimai, kuriuose yra konstatuojama, kad koncentracijos laipsnis rinkoje pasikeis, tačiau nebus sustiprinama ar sukuriama dominuojanti padėtis, ar itin apribojama konkurencija (pavyzdžiui, 2005 m. vasario 10 d. Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S-16⁹³). Tokiu atveju, kai vienas iš vertintinų indikatorių rodo, kad ūkio subjektų susijungimas darys poveikį rinkos struktūrai, remiantis Europos Komisijos gairėmis, turėtų būti išsamiai analizuojami kiti kriterijai, siekiant padaryti pagrįstą išvadą dėl susijungimo galimo padaryti poveikio rinkai, taip užtikrinant, kad konkurencijos reguliavimas būtų efektyvus ir pasiektų savo tikslus. Tokių kriterijų analizė dažname Konkurencijos tarybos nutarime neatsispindi.

Priimant sprendimus ne visada išsamiai yra įvertinama potenciali konkurencija. Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė valstybinio audito ataskaitoje „Konkurencijos laisvės apsauga“⁹⁴ pateikė tai patvirtinantį pavyzdį: Konkurencijos taryba 2008 m. rugsėjo 18 d. priėmė nutarimą⁹⁵, kuriuo prekybos tinklui Maxima LT, UAB buvo leista vykdyti koncentraciją išsinuomojant 1194,30 kv.m. patalpą Palangoje. Koncentraciją leista vykdyti atsižvelgiant į tai, kad rinkoje veikia stiprūs konkurentai. Taip pat atsižvelgta į tai, kad su konkurentais susiję asmenys turėjo žemės sklypų, todėl galėjo turėti ketinimų įeiti į rinką ir buvo įvertinta kaip potenciali konkurencija. Konkurencijos taryba pažymėjo, kad mažmeninės prekybos maisto produktais rinkoje egzistuoja įėjimo į rinką barjerai, tokie kaip administracinės kliūtys naujų prekybos centrų statybai. Būtina įvertinti, kad Palanga – kurortinis miestas, todėl teritorijų planavimo ir statybų leidimo gavimo procedūros trunka itin ilgai. Todėl darytina išvada, kad vien sklypų turėjimo faktas buvo nepakankamas tam, kad būtų nustatyta greito patekimo į rinką galimybė, bei turėjo būti atlikta išsamesnė tokių galimybių patekimo analizė. Pažymėtina, kad praėjus

⁹² 2004 m. gruodžio 23 d. Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S-180 dėl leidimo UAB „Aistensita“
Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=137> [2012 m. sausio 9 d.]

⁹³ 2005 vasario 10 d. Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S-16 dėl leidimo AB „Empower“
Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=28> [2012 m. sausio 9 d.]

⁹⁴ 2010 m. gruodžio 30 d. Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės Valstybinio audito ataskaita „Konkurencijos laisvės apsauga“ Nr. VA-P-20-10-29 [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d]. Prieiga per - <http://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=2>

⁹⁵ 2008 m. rugsėjo 18 d. Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S-118 Dėl leidimo Maxima LT, UAB [Žiūrėta- 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=875>

dvejiems metams po koncentracijos leidimo išdavimo Palangoje artimiausių konkurentų parduotuvių neatsirado⁹⁶.

Analizuojant Konkurencijos tarybos praktiką vertinant koncentracijas pastebima dar viena problema – išduodama leidimą vykdyti koncentraciją Konkurencijos taryba remiasi ankstesnių laikotarpių duomenimis ir neatsižvelgė į iki nutarimo momento įvykusius reikšmingus rinkos struktūros pokyčius⁹⁷. Pavyzdžiui, jau minėtu 2008 m. rugsėjo 18 d. nutarimu, prekybos tinklui Maxima LT, UAB buvo išduotas leidimas vykdyti koncentraciją Kėdainiuose. Leidimas išduotas remiantis tuo metu turimais duomenimis. Atkreiptinas dėmesys, kad koncentracijos leidimo išdavimo metu VĮ Registrų centra jau buvo įregistruotos dar dvi to paties prekybos tinklo nuomos sutartys Kėdainiuose 7971 kv.m. prekybiniam plotui, tačiau vertindama koncentraciją Konkurencijos taryba šių faktų neturėjo ir nevertino. Todėl nutarimas buvo priimtas neįvertinus jau leidimo išdavimo metu įvykusių reikšmingų rinkos struktūros pokyčių. Pažymėtina, kad 2008 m. Kėdainiuose minėto prekybos centro užimama rinkos dalis gerokai išaugo ir pasiekė 52,3 proc.⁹⁸

Taip pat būtina pažymėti, kad motyvai, kuriais remiantis Konkurencijos taryba priima nutarimus, yra reikšmingi suinteresuotų asmenų pažeistų interesų gynybai. Konkurencijos įstatymo 38 str. 1 d. įtvirtinta ūkio subjektų bei kitų asmenų, kurie mano, kad buvo pažeistos jų Konkurencijos įstatymu ginamos teisės, teisė kreiptis į teismą, dėl Konkurencijos tarybos nutarimų pagrįstumo ir teisėtumo. Tokia suinteresuotų asmenų teisė kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas, yra garantuojama ir Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo⁹⁹ (toliau - ABTĮ) 5 str. 1 d. ABTĮ 23 str. 2 d. 6 p. įtvirtintas reikalavimas, kad skundas (prašymas), paduodamas administraciniam teismui, turi būti motyvuotas, t.y. numatytos aplinkybės, kuriomis pareiškėjas grindžia savo reikalavimą bei įrodymai, patvirtinantys šias aplinkybes. Galimybė susipažinti su koncentracijos nagrinėjimo bylos medžiaga yra ribota. Konkurencijos tarybos nutarime Nr. 45 numatyta teisė susipažinti su koncentracijos nagrinėjimo bylos medžiaga, išskyrus informaciją, kuri yra kitų ūkio subjektų komercinė paslaptis, yra suteikiama asmenims, kurie pateikė pranešimą apie koncentraciją, ir suinteresuotiems asmenims, kurie yra pagal 49 punktą

⁹⁶ 2010 m. gruodžio 30 d. Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės Valstybinio audito ataskaita „Konkurencijos laisvės apsauga“ Nr. VA-P-20-10-29, P 39.

⁹⁷ *Ibid.*, P 40.

⁹⁸ *Ibid.*, P 40.

⁹⁹ Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas Nr. VIII-1927, 2000.09.19, Žin., 2000, Nr.85-2566 (2000.10.11) [Žiūrėta 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=411832&p_query=&p_tr2=2

yra pripažįstami suinteresuotais asmenimis ir yra pateikę raštiškus prieštaravimus koncentracijos byloje. Tačiau kreiptis į teismą dėl savo pažeistų teisių ar įstatymų saugomo intereso gynimo gali ir suinteresuotas asmuo, kuris koncentracijos bylos nagrinėjimo metu ir nepateikė raštiškų prieštaravimų, todėl Konkurencijos tarybos nutarimas yra vienas pagrindinių informacijos šaltinių, kas buvo nagrinėta ir kuo remiantis Konkurencijos taryba padarė išvadą dėl koncentracijos poveikio konkurencijai.

Pakeitimo įstatymo 12 str. 2 d. numatyta, kad nuo įstatymo įsigaliojimo dienos, Konkurencijos tarybos nutarimai, kuriais yra leidžiama vykdyti koncentracija su sąlygomis ir įpareigojimais ir kuriais atsisakoma duoti leidimą vykdyti koncentraciją, privalės būti motyvuoti. Konkurencijos taryba turės teisę remtis tik tais motyvais, dėl kurių galėjo duoti paaiškinimus koncentracijoje dalyvaujantys ūkio subjektai ar kontroliuojantys asmenys. Tokios Konkurencijos tarybos pareigos įtvirtinimas tik iš dalies išsprendžia minėtą problemą, nes motyvavimo reikalavimas apima ne visus nutarimus, kuriuos gali priimti Konkurencijos taryba, išnagrinėjusi pateiktą pareiškimą dėl koncentracijos, o teisinių ginčų objektai gali būti ir nutarimai dėl leidimo ūkio subjektams vykdyti koncentraciją, kurie nepatenka į motyvavimo pareigos apimtį (pavyzdžiui, 2009 m. gruodžio 10 d. Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimas¹⁰⁰).

Apibendrinant pasakytina, kad, išnagrinėjus Konkurencijos tarybos praktiką galima daryti išvadą, kad neretai leidimai vykdyti koncentracijas yra išduodami tinkamai neįvertinus visų aplinkybių, kurias yra būtina įvertinti siekiant padaryti išvadą, ar vykdoma koncentracija nedarys neleistino poveikio konkurencijai, tad koncentracijos kontrolė ne visad yra efektyvi.

4. Leidimas ūkio subjektui vykdyti koncentraciją nustatant sąlygas ir įpareigojimus (Konkurencijos įstatymo 14 str. 1 d. 2 p.)

Konkurencijos taryba, išnagrinėjusi jai pateiktą pranešimą apie koncentraciją bei visus jai pateiktus dokumentus, vadovaujantis 14 str. 1 d., priima vieną iš nutarimų:

- 1) leisti vykdyti koncentraciją pagal pateiktą pranešimą;
- 2) leisti vykdyti koncentraciją pagal Konkurencijos tarybos nustatytas koncentracijos vykdymo sąlygas ir įsipareigojimus, kurie nustatomi tam, kad nebūtų sukurta ar

¹⁰⁰ 2009 m. gruodžio 10 d. Vilniaus apygardos administracinio teismo nutartis administracinėje byloje Nr. I-1768-171/2009 D.I. v. Vilniaus AVPK VTV MK [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]
Prieiga per –
<<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=d9bf5a00-3fb0-4b2d-a224-5a726b1d1423> >

sustiprinta dominuojanti padėtis, ar itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje;

- 3) neleisti vykdyti koncentracijos, jeigu ją vykdant atitinkamoje rinkoje bus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis, ar itin apribota konkurencija.

Šiame skyriuje bus nagrinėjama leidimo vykdyti koncentraciją nustatant sąlygas ir įpareigojimus teoriniai ir faktiniai aspektai, atsižvelgiant į tai, kad priimdama tokį nutarimą Konkurencijos taryba leidžia vykdyti koncentraciją, kuri gali padaryti žalą konkurencijai atitinkamoje rinkoje, tačiau skiria konkurencijos gynimo priemones, kurios turi padėti išvengti tokio pavojaus. Todėl šiuo atveju labai svarbu, kad būtų nustatytos tinkamos sąlygos ir įpareigojimai, nes priešingu atveju, bus leista vykdyti koncentraciją, daranti įstatymo draudžiamą poveikį konkurencijai. Dėl tokio šio nutarimo „rizikingo“ pobūdžio jo problematika ir pasirinkta nagrinėti šiame skyriuje.

4.1. Sąlygos ir įpareigojimai

Jeigu koncentracija gali sukelti rimtų kliūčių konkurencijai, susijungime dalyvaujantys ūkio subjektai gali siekti modifikuoti koncentraciją, kad išspręstų tokias problemas ir koncentraciją būtų leista įvykdyti. Tokiu atveju, ūkio subjektai gali siūlyti įsipareigojimus, modifikuojančius koncentraciją, o Konkurencijos taryba turi teisę leisti vykdyti susijungimą, kuris kėlė grėsmę konkurencijai atitinkamoje rinkoje, nustatydamas ūkio subjektams tam tikrus įpareigojimus ir koncentracijos vykdymo sąlygas, jei ūkio subjektai, kuriems kyla pareiga pranešti apie ketinamą vykdyti koncentraciją, įrodo, kad įgyvendinus siūlomas konkurencijos gynimo priemones bus išvengta dominuojančios padėties sukūrimo ar sustiprinimo, ar konkurencijos apribojimo. Taigi Konkurencijos taryba gali imtis konkurencijos gynimo priemonių, kurių pagrindinis tikslas – užtikrinti konkurencingą rinkos struktūrą¹⁰¹. Būtina paminėti, kad sąlygos ir įpareigojimai nėra tapačios sąvokos. 2008 m. spalio 22 d. Europos Komisijos pranešime dėl konkurencijos gynimo priemonių, priimtų pagal Tarybos reglamentą (E139/2004) ir Komisijos Reglamentą (EB) Nr. 802/2004 (toliau – Europos Komisijos pranešimas dėl konkurencijos gynimo priemonių)¹⁰² pažymima, kad struktūrinio rinkos keitimo reikalavimas yra sąlyga (pavyzdžiui, reikalavimas perleisti dalį verslo). Siekiant šio

¹⁰¹ 2008 m. spalio 22 d. Komisijos pranešimas dėl konkurencijos gynimo priemonių, priimtų pagal Tarybos reglamentą (E139/2004) ir Komisijos Reglamentą (EB) Nr. 802/2004 15 punktas. [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per - <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:267:0001:0027:LT:PDF>>

¹⁰² *Ibid.*, 19 punktas.

rezultato būtini veiksmai paprastai yra šalių įsipareigojimai (pavyzdžiui, įsipareigojimas paskirti patikėtinį).

Lietuvoje nei konkurencijos institucija, nei įstatymų leidėjas nėra išleidę jokio privalomo ar rekomendacinio pobūdžio teisės akto, kuriame būtų numatyti tokių konkurencijos gynimo priemonių pagrindiniai taikymo principai, jų rūšys, reikalavimai bei taikymo ypatumai. Todėl, atsižvelgiant į įstatymo leidėjo išreikštą Lietuvos ir Europos Sąjungos teisės suderinamumo siekį (Konkurencijos įstatymo 1 str. 3 d.), vienodus tiek Europos Sąjungos, tiek Lietuvos koncentracijos kontrolės instituto tikslus, sprendžiant klausimus, susijusius su sąlygų ir įpareigojimų nustatymu ūkio subjektams, turėtų būti vadovaujama Europos Komisijos pranešimo dėl koncentracijos gynimo priemonių nuostatomis, kurios buvo suformuluotos apibendrinus Komisijos, Teisingumo Teismo ir Pirmos instancijos teismo praktiką, susijusią su sąlygų ir įpareigojimų taikymu koncentracijos kontrolės bylose.

Europos Komisijos pranešime dėl koncentracijos gynimo priemonių įtvirtinta nuostata, kad institucija, priimanči sprendimą dėl koncentracijos leistinumą, negali vienašališkai nustatyti jokių sąlygų sprendimui leisti koncentraciją. Tai reiškia, kad sąlygų ir įpareigojimų nustatymo pagrindas – ūkio subjektų siūlymas. Ūkio subjektai, kuriems kyla pareiga pranešti apie vykdomą koncentraciją, siūlo įsipareigojimus, kurie yra pakankami koncentracijos problemoms spręsti, pateikia išsamią informaciją apie siūlomų įsipareigojimų turinį, jų įgyvendinimo sąlygas, tinkamumą pašalinti konkurencijai keliamas grėsmes, o institucijos, priimančios sprendimą dėl koncentracijos leistinumą, pareiga – įvertinti, ar siūlomi įsipareigojimai yra pakankami, kad būtų panaikinta reali grėsmė konkurencijai atitinkamoje rinkoje ir tik tokiu atveju leisti vykdyti koncentraciją.

Jeigu ūkio subjektai nevykdo ar pažeidžia Konkurencijos tarybos nustatytas koncentracijos vykdymo sąlygas ir įpareigojimus, Konkurencijos taryba, vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 15 str. 2 d., turi teisę panaikinti savo nutarimą dėl koncentracijos ir uždrausti jos vykdymą. Tokiu atveju, Konkurencijos įstatymo 40 str. 1 d. 2 p. įtvirtina Konkurencijos tarybos teisę įpareigoti ūkio subjektus atlikti veiksmus, atkuriančius ankstesnę padėtį arba pašalinančius koncentracijos pasekmes, įskaitant įpareigojimus parduoti įmonę ar jos dalį, ūkio subjekto turtą ar jo dalį, akcijas ar jų dalį, reorganizuoti įmonę, nutraukti ar pakeisti sutartis, nustatyti šių įpareigojimų vykdymo terminus ir sąlygas. Nevykdant Konkurencijos tarybos nustatytų koncentracijos vykdymo sąlygų ar privalomų įpareigojimų, ūkio subjektams gali būti paskirta piniginė bauda iki 10 proc. bendrųjų metinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais (Konkurencijos įstatymo 41 str. 1 d.)

arba periodinių baudų, kurių dydis sudaro iki 5 proc. vidutinių dienos bendrųjų pajamų praėjusiais ūkiniais metais už kiekvieną pažeidimo tęsimo dieną (Konkurencijos įstatymo 42 str. 4 d.) mokėjimas.

Europos Komisijos pranešime dėl konkurencijos gynimo priemonių yra pateikiamos įvairių konkurencijos gynimo priemonių rūšys bei nustatyti reikalavimai konkrečiai priemonei, siekiant užtikrinti, kad jos taikymas praktiškai pasiektų tokių priemonių taikymui keliamus tikslus. Toliau kiekviena iš tokių priemonių bus aptarta detaliau.

1. Dalies verslo perleidimas tinkamam įgijėjui. Šios priemonės esmė – sąlygų naujam konkurencingam ūkio subjektui atitinkamoje rinkoje atsirasti arba esamiems konkurentams sustiprinti, koncentracijoje dalyvaujantiems ūkio subjektams perleidžiant dalį verslo. Tam, kad dalies verslo perleidimas būtų efektyvus, jis turi atitikti tokius reikalavimus: (a) verslas turi būti gyvybingas ir konkurencingas. Perleidžiamą veiklą turi sudaryti gyvybingas verslas, kuris, valdomas tinkamo įgijėjo, galėtų ilgai ir nuolat veiksmingai konkuruoti su susijungusia įmone, ir kuris perleidžiamas kaip veikianti įmonė¹⁰³. Perleistos verslo dalies poveikis konkurencijai atitinkamoje rinkoje turi būti toks, kad būtų išspręstos nustatytos konkurencijos problemos rinkoje. Todėl turi būti įvertinti perleidžiamos verslo dalies tiek kiekybiniai, tiek kokybiniai aspektai. Verslas turi apimti turtą (tiek materialų, tiek nematerialų), darbuotojus, verslui valstybinių institucijų išduotus leidimus ir licencijas, sutartis išpareigojimus perleidžiamo verslo naudai, taip pat tam tikrais atvejais turi būti užtikrinama produktų ir paslaugų teikimas pereinamuoju laikotarpiu. Kokybinis aspektas reiškia, kad visas perleidžiamas turtas turi būti pakankamas, kad būtų galima užtikrinti verslo perleidimo dalies konkurencingumą ir gyvybingumą, perleidžiama verslo dalis turi turėti darbuotojų, atliekančių verslui esmines funkcijas, taip pat, jeigu išlieka tam tikri verslo ryšiai su koncentracijoje dalyvaujančiais ūkio subjektais, turi būti įsitikinta, kad tokie ryšiai nekelia pavojaus perleisto verslo savarankiškumui. Taip pat būtina pabrėžti, kad perleidžiamas verslas savaime turi būti gyvybingas. Taigi vertinant konkurencijos gynimo priemonę paprastai neatsižvelgiama į galimo ar net numatomo būsimo įgijėjo išteklius.¹⁰⁴ (b) Verslo daliai keliamas savarankiškumo reikalavimas. Paprastai gyvybingu verslu laikomas verslas, kuris gali veikti savarankiškai, t.y. įmonė, kurios žaliavų tiekimas nepriklauso nuo susijungiančių šalių arba kuri nepriklauso nuo kitokios formos bendradarbiavimo su susijungiančiomis šalimis, išskyrus bendradarbiavimą pereinamuoju laikotarpiu¹⁰⁵. Taigi skiriant šią

¹⁰³ *Ibid.*, 23 punktas.

¹⁰⁴ *Ibid.*, 30 punktas.

¹⁰⁵ *Ibid.*, 32 punktas.

priemonę, turi būti įvertinti likšiantys ryšiai tarp atskiriamos verslo dalies bei susijungime dalyvaujančių ūkio subjektų, ir priemonė skirta tik jeigu bus padaryta išvada, kad susijungime dalyvaujančios šalys negalės daryti įtakos perleidžiamos verslo dalies veiksmams. (c) Neišpirkimo išlyga. Siekiant išlaikyti struktūrinę konkurencijos gynimo priemonės poveikį, įsipareigojimuose turi būti nustatyta, kad susijungusi įmonė paskui negalėtų įgyti įtakos visam perleistam verslui arba jo dalims. Įsipareigojimuose paprastai turi būti numatyta, kad esminės įtakos susigrąžinimas neįmanomas ilgą laiką tarpą, paprastai 10 metų. Tačiau įsipareigojimuose taip pat gali būti numatyta atsisakymo išlyga, suteikianti galimybę atleisti šalis nuo šio įsipareigojimo, jeigu ji vėliau nustatytų, kad rinkos struktūra pasikeitė tiek, kad įtakos perleistam verslui nebuvimas nebėra būtinas, kad koncentracija būtų suderinama su bendrąja rinka¹⁰⁶. (d) Verslas turi būti perduodamas tinkamam įgijėjui. Siekiant užtikrinti, kad verslas perleidžiamas tinkamam įgijėjui, įsipareigojimuose turi būti nustatyti kriterijai jo tinkamumui apibrėžti, pagal kuriuos būtų nustatoma, kad verslo pardavimas tokiam įgijėjui tikriausiai išspręs nustatytas konkurencijos problemas¹⁰⁷. Europos Komisijos pranešime dėl koncentracijos gynimo priemonių¹⁰⁸ yra įtvirtinti tokie tipiniai reikalavimai, taikomi tinkamam įgijėjui: 1) Įgijėjas turi būti nepriklausomas nuo šalių ir su jomis nesusijęs; 2) Įgijėjas turi turėti finansinių išteklių, įrodytos tinkamos patirties ir paskatų bei gebėjimų išsaugoti ir plėtoti verslą kaip gyvybingą ir aktyvų konkurentą konkuruojant su šalimis ir kitais konkurentais; 3) Siūlomam įgijėjui įsigijus verslą neturi kilti pavojaus, kad galėtų atsirasti naujų konkurencijos problemų ar būtų vilkinama įgyvendinti įsipareigojimus. Taigi pagrįstai tikimasi, kad siūlomas įgijėjas turi gauti visus susijusių reguliavimo institucijų leidimus perleidžiamam verslui įsigyti. Užtikrinti, kad verslas būtų perleidžiamas tinkama įgijėjui, paprastai galima trimis būdais. Pirma, verslo dalis per nustatytą terminą po sprendimo leisti koncentraciją priėmimo perduodamas įgijėjui, kurį Komisija patvirtina remdamasi įgijėjui keliamais reikalavimais. Antra, įsipareigojimuose numatyta, kad šalys negali užbaigti susijungimo, apie kurį pranešė, kol nesudarys saistančio susitarimo su Komisijos patvirtintu perleidžiamu verslo įgijėju. Trečia, šalys nustato verslo įgijėją ir sudaro su juo saistantį susitarimą Komisijai jau pradėjus procedūrą¹⁰⁹.

2. Ryšių su konkurentais nutraukimas. Tai gali būti padaryta keliais būdais, atsižvelgiant į ryšių tarp konkurentų pobūdį ir pagrindą: pirma, įpareigoti koncentracijoje dalyvaujančius subjektus perleisti verslo dalį; antra, įpareigoti perleisti bendrojoje

¹⁰⁶ *Ibid.*, 43 punktas.

¹⁰⁷ *Ibid.*, 47 punktas.

¹⁰⁸ *Ibid.*, 48 punktas.

¹⁰⁹ *Ibid.*, 50 punktas.

įmonėje turimą mažumos akcijų paketą arba konkurento įmonėje turimą mažumos akcijų paketą; trečia, tam tikrais išimtiniais atvejais, įpareigoti ūkio subjektą atsisakyti teisių, susijusių su konkurento įmonėje turimu mažumos akcijų paketu, jeigu, atsižvelgiant į konkrečias tokio atvejo aplinkybes, galima atmesti galimybę, jog finansinė nauda, gauta iš konkurento įmonėje turimo mažumos akcijų paketo, savaime sukeltų konkurencijos problemų. Tokiomis aplinkybėmis šalys turi atsisakyti visų su tokiu akcijų paketu susijusių teisių, kurios yra svarbios konkurenciniams veiksams, kaip antai atstovavimas valdyboje, veto teisės ir informavimo teisės¹¹⁰. Ketvirta, įpareigoti nutraukti tam tikrus susitarimus (pavyzdžiui., platinimo susitarimus su klientais).

3. Su prieiga susijusios konkurencijos gynimo priemonės: 1) ūkio subjektui gali būti nustatytas įpareigojimas leisti naudotis pagrindine infrastruktūra ir suteikti prieigą prie pagrindinės infrastruktūros, tinklų, pagrindinių technologijų, įskaitant patentus, praktinę patirtį, kitas intelektinės nuosavybės teises, ir svarbių žaliavų; 2) įpareigojimas suteikti konkurentams galimybę gauti būtinos informacijos; 3) įpareigojimas skirti licencijas. Europos Komisijos pranešime dėl konkurencijos gynimo priemonių išreiškiamas struktūrinių konkurencijos gynimo priemonių (t.y. verslo dalies perleidimo ir ryšių su konkurentais nutraukimo) nustatymo prioritetas, nes pripažįstama, kad šios priemonės yra veiksmingiausios ir efektyviausios. Kitos konkurencijos gynimo priemonės gali būti taikomos tik tuo atveju, jeigu yra nustatoma, kad jų poveikis prilygsta struktūrinių konkurencijos gynimo priemonių poveikiui. Komisija priima tokius įsipareigojimus tik jeigu gali nustatyti, kad šie įsipareigojimai yra veiksmingi ir tikėtina, kad konkurentai jais pasinaudos¹¹¹ ir tokiu būdu bus pašalintos grėsmės, kurios kyla konkurencijai atitinkamoje rinkoje.

4. Ilgalaikių sutarčių keitimas. Dėl siūlomos koncentracijos atsirandantys rinkos struktūros pokyčiai gali paversti esamus sutartinius santykius nepalankiais veiksmingai konkurencijai. Tai ypač pasakytina apie išimtinius ilgalaikius tiekimo susitarimus, jeigu jie riboja konkurentų siekį tiekimo rinkoje naudotis ištekliais arba įgyti klientų vartotojų rinkoje. Jeigu susijungusi įmonė turi paskatų tokiu būdu kurti kliūtis konkurentams, egzistuojančių išimtinių susitarimų rinką ribojantis poveikis gali paskatinti kurti dideles kliūtis veiksmingai konkurencijai.¹¹²

5. Kitos konkurencijos gynimo priemonės, tokios kaip šalių pažadai nesiimti tam tikrų komercinių veiksmų. Vien tik jų taikymas paprastai neišsprendžia konkurencijos

¹¹⁰ *Ibid.*, 59 punktas.

¹¹¹ *Ibid.*, 64 punktas.

¹¹² *Ibid.*, 67 punktas.

problemų, tad jos gali būti taikomos tik išimtiniais atvejais ir esant ypatingoms aplinkybėms.

Apibendrinant šią dalį, svarbu akcentuoti, kad visos konkrečiu atveju taikomos koncentracijos gynimo priemonės turi būti išsamios, veiksmingos, jų turi pakakti konkurencijos problemoms išspręsti, įsipareigojimai turi būti galimi įgyvendinti per trumpą laiką bei priemonių įgyvendinimas turi būti veiksmingai kontroliuojamas, nes tik taip bus pasiekti priemonių taikymui keliami tikslai. Toliau vadovaujantis pateikta praktine medžiaga, bus nagrinėjama Lietuvos Konkurencijos tarybos praktika, susijusi su įsipareigojimų ir sąlygų ūkio subjektams nustatymu ir analizuojamos su tuo susijusios problemos.

4.2. Sąlygų ir įpareigojimų nustatymo Konkurencijos tarybos nutarimuose vertinimas

Konkurencijos taryba nedažnai nustato, kad siekiant, kad būtų išlaikyta konkurencinga rinkos struktūra, ūkio subjektai gali vykdyti koncentraciją tik laikantis tam tikrų sąlygų ir įpareigojimų. 2000 – 2012 m. kovo 31 d. laikotarpiu tokių nutarimų buvo priimta 27 (iš viso per šį laikotarpį Konkurencijos taryba priėmė virš 600 nutarimų koncentracijos kontrolės klausimais). Minėtais nutrimais buvo paskirti tiek struktūriniai, tiek elgesio įpareigojimai. Analizuojant minėtus nutarimus galime išskirti tokias pagrindines problemas:

1) Įpareigojimų vykdymo užtikrinimo problemos. Organizacija „Tarptautinis konkurencijos tinklas“ laikosi pozicijos, kad tinkamos procedūros ir praktika turi būti įdiegta, tam, kad būtų užtikrinta tinkama įpareigojimų vykdymo stebėseną, nes tai yra būtina sąlyga įpareigojimų vykdymui užtikrinti¹¹³. Vadinasi tam, kad būtų užtikrinta, kad sąlygos ir įpareigojimai pasiektų jiems keliamus tikslus, būtina užtikrinti, kad jie būtų efektyviai įgyvendinti. Pirmiausia, tai reiškia, kad patys Konkurencijos tarybos nustatyti įpareigojimai turi būti tokio pobūdžio, kad jų laikymąsi ir įgyvendinimą būtų galima kontroliuoti. Ir antra, nustačius tokias sąlygas ir įpareigojimus, Konkurencijos taryba turi išlikti aktyvi, siekiant, kad įsipareigojimai būtų realizuoti.

Konkurencijos taryba, nustačiusi ūkio subjektams koncentracijos vykdymo sąlygas ir įpareigojimus, ne visais atvejais užtikrina ūkio subjektams skirtų įsipareigojimų

¹¹³ International competition network „Merger remedies review project“, Bonn, June 2005 [Žiūrėta – 2012 m. kovo 30 d.]

Prieiga per - <<http://www.internationalcompetitionnetwork.org/uploads/library/doc323.pdf>; >

vykdymą. Keliuose nutarimuose ūkio subjektams buvo leista vykdyti koncentraciją, nustačius elgesio įpareigojimą, kad sandoriuose tarp koncentracijoje dalyvaujančių subjektų ir su jais susijusių ūkio subjektų kainos ir kitos sąlygos bus nustatomos taip pat, kaip ir panašaus pobūdžio sandoriuose su kitais ūkio subjektais, kad pastarieji nebūtų diskriminuojami ir jiems nebūtų sudaromos skirtingos galimybės konkuruoti (pavyzdžiui, 2003 m. rugsėjo 25 d. nutarimas¹¹⁴, 2003 m. rugsėjo 3 d. nutarimas¹¹⁵). Tačiau jokių tokių sąlygų įgyvendinimo kontrolės priemonių Konkurencijos tarybos nutarimuose nėra numatyta. Tokiu būdu, Konkurencijos taryba tarsi perkelia įpareigojimų vykdymo stebėsenos pareigą koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų konkurentams ar kitiems rinkos dalyviams, kurių interesus gali pažeisti tokio įpareigojimo nesilaikymas. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad sutarčių tarp ūkio subjektų sąlygos gali būti kitiems subjektams sunkiai sužinomos, tokių įsipareigojimų nesilaikymo išaiškinimo galimybės tampa minimalios.

Paminėtinas ir 2007 m. gruodžio 13 d. Konkurencijos tarybos nutarimas¹¹⁶, kuriuo Konkurencijos taryba leido TEO LT įvykdyti koncentraciją įgyjant 100 proc. UAB „Nacionalinė skaitmeninė televizija“ akcijų su įpareigojimu įdiegti ir užtikrinti atskirą visų teikiamų skaitmeninės televizijos paslaugų apskaitą, tačiau nenustatė priemonių, kad būtų užtikrintas šio įpareigojimo įvykdymas. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei 2010 m. vykdant Konkurencijos tarybos veiklos auditą¹¹⁷, kurios tikslas buvo įvertinti, ar efektyviai užtikrinama konkurencijos laisvės apsauga, iš Konkurencijos tarybos specialistų buvo gautas paaiškinimas, kad minėtu atveju nebuvo būtinybės imtis jokių priemonių, kadangi įsipareigojimo vykdymo stebėseną vykdo Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba. Konkurencijos taryba užklausė TEO LT dėl įpareigojimo vykdymo tik po to, kai 2009 m. vasario mėn. gavo skundą dėl galimo šio įpareigojimo nevykdymo. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba nurodė Valstybės kontrolei, kad nėra atsakinga už Konkurencijos tarybos įpareigojimų vykdymo stebėseną, be to nėra gavusi iš Konkurencijos tarybos jokie paklausimo dėl šio nutarimo

¹¹⁴ Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos 2003 m. rugsėjo 25 d. nutarimas Nr. 1S-101 Dėl leidimo UAB „Betoneta“ vykdyti koncentraciją įgyjant iki 100 proc. AB „Markučiai“ akcijų [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.] Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=176>

¹¹⁵ Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos 2003 m. rugsėjo 3 d. nutarimas Nr. 1S-88 Dėl leidimo AB „Mažeikių nafta“ vykdyti koncentraciją įsigyjant 100 proc. UAB „Uotas“ akcijų [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.] Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=172>

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos 2007 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. 1S-179 Dėl leidimo vykdyti koncentraciją TEO LT, AB įsigyjant 100 proc. UAB „Nacionalinė skaitmeninė televizija“ akcijų [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=474>

¹¹⁷ 2010 m. gruodžio 30 d. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Konkurencijos laisvės apsauga“ Nr. VA-P-20-10-26

vykdymo¹¹⁸. Taigi, iš esmės susidarė situacija, kai Konkurencijos tarybos nutarimu nustatyto įpareigojimo vykdymas nėra kontroliuojamas.

2. Tam tikrais atvejais, net ir numačius įpareigojimo užtikrinimo priemones, Konkurencijos taryba vėlai sureaguodavo į ūkio subjekto įpareigojimų nesilaikymą. Konkurencijos įstatyme yra įtvirtintos ekonominės sankcijos, kurių pagalba Konkurencijos taryba gali užtikrinti, kad ūkio subjektams nustatyti įpareigojimai būtų vykdomi. Konkurencijos įstatymo 40 str. 1 d. 3 p. ir 41 str. 1 d. suteikia Konkurencijos tarybai teisę po atlikto tyrimo, nustačius, kad ūkio subjektas nesilaikė koncentracijos vykdymo sąlygų ar įpareigojimų, skirti pinigine baudą. Konkurencijos tarybos praktikoje pasitakė atvejų, kai į tokius pažeidimus buvo sureaguota neoperatyviai ir bauda paskirta praėjus pakankamai daug laiko nuo pagrindo ją skirti atsiradimo.

2007 m. gruodžio 29 d. Konkurencijos taryba priėmė nutarimą¹¹⁹, kuriuo leido *Rautakirja Oy* vykdyti koncentraciją įsigyjant 100 proc. UAB „Impress Teva“ akcijų pagal pateiktą pranešimą bei nustatė tam tikras sąlygas bei įpareigojimus. Siekiant užtikrinti, kad nustatyti įpareigojimai būtų įvykdyti, Konkurencijos taryba *Rautakirja Oy* nustatė pareigą per 30 dienų nuo Konkurencijos tarybos nutarimo paskelbimo dienos pateikti Konkurencijos tarybai nepriklausomo stebėtojo, atsakingo už *Rautakirja Oy* ir jo kontroliuojamiems ūkio subjektams numatytų įpareigojimų vykdymo priežiūrą, kandidatūrą bei sutarties su šiuo stebėtoju projektą ir per 6 mėn. laikotarpį stebėtojui pateikti Konkurencijos tarybai ataskaitą apie nutarime nustatytų įpareigojimų laikymąsi. Šis nutarimas buvo paskelbtas 2008 m. sausio 11 d., todėl 2008 m. vasario 11 d. – data, iki kurios minėtą įpareigojimą *Rautakirja Oy* turėjo įvykdyti. To nepadarius, laikytina, kad jau 2008 m. vasario 12 d. *Rautakirja Oy* buvo pažeidusi Konkurencijos tarybos įpareigojimą. Tačiau Konkurencijos taryba tyrimą, dėl šio *Rautakirja Oy* įpareigojimo pažeidimo pradėjo tik 2008 m. birželio 4 d. Konkurencijos tarybos nutarimu, taigi praėjus beveik 4 mėnesiams nuo įpareigojimo įvykdymo termino pabaigos. Tyrimas pabaigtas ir *Rautakirja Oy* pinigine sankcija už konkurencijos tarybos nustatytų įpareigojimų nesilaikymą paskirta 2008 m. lapkričio 6 d. nutarimu¹²⁰, t.y. praėjus beveik 9 mėnesiams nuo pažeidimo padarymo.

¹¹⁸ *Ibid.*,

¹¹⁹ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2007 m. gruodžio 29 d. nutarimas Nr. 1S-190 Dėl leidimo vykdyti koncentraciją *Rautakirja Oy* įsigyjant 100 proc. UAB „Impress teva“ akcijų [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=479>

¹²⁰ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2008 m. lapkričio 6 d. nutarimas Nr. 2S-22 Dėl *Rautakirja Oy* Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2007 m. gruodžio 29 d. nutartimi Nr. 1S-190 nustatytų koncentracijos vykdymo sąlygų ir įpareigojimų pažeidimo [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=921>

Stebėtojo paskyrimas – garantija, kad Konkurencijos tarybos įgaliojimai bus įgyvendinti veiksmingai ir laiku, o pati koncentracija bus įgyvendinta tokiu būdu, kad ji nedarys neleistino poveikio atitinkamai rinkai. Todėl į įpareigojimų, susijusių su patikėtinio nepaskyrimu laiku, pažeidimus, Konkurencijos taryba turėtų reaguoti nedelsiant. Skubiai reaguoti į sąlygų ir įpareigojimų nevykdymą Konkurencijos taryba turėtų bet koku atveju, atsižvelgiant į tai, kad būtent sąlygų ir įpareigojimų laikymasis, užtikrina, kad neatsiras neleistinas poveikis konkurencijai.

3. Taikomos priemonės ne visada yra pakankamos, kad koncentracijos problema būtų visiškai išspręsta. Komisijos pranešime dėl konkurencijos priemonių gynimo įsipareigojimams keliamos sąlygos, kad jie turi būti pakankami konkurencijos problemoms visiškai išspręsti, išsamūs bei visais atžvilgiais veiksmingi¹²¹. Tačiau ne visos Konkurencijos tarybos praktikoje paskirti įpareigojimai konkrečiu atveju atitinka šiuos reikalavimus.

2000 m. lapkričio 9 d. nutarimu¹²² Konkurencijos taryba leido Carlsberg A/S vykdyti koncentraciją įsigyjant AB „Kalnapilis“, UAB „Utenos alus“, UAB „Jungtinis alaus centras“ kontrolę bei nustatė koncentracijos vykdymo sąlygas ir įpareigojimus, iš kurių vienas buvo parduoti nesusijusiai įmonei vieną iš koncentracijoje dalyvaujančių įmonių: arba AB „Švyturys“, arba AB „Kalnapilis“, arba UAB „Utenos alus“. Konkurencijos taryba taip pat konstatavo, kad Carlsberg A/S vykdoma horizontali koncentracija stipriai keičia koncentracijos laipsnį alaus rinkoje. Koncentracijoje dalyvaujančių alaus gamybos įmonės: AB „Švyturys“, AB „Kalnapilis“ ir UAB „Utenos alus“ užima maždaug lygias dalis alaus rinkoje, t.y. po 20 – 22 proc. rinkos ir kad po koncentracijos bus sukurta dominuojanti padėtis alaus rinkoje ir itin apribota konkurencija. Taip pat konkurencijos ribojimą sustiprina tai, kad įvertinus artimiausius konkurentus, kolektyvinis dominavimas siektų beveik 80 proc. alaus rinkos.

Vien vertinant ūkio subjektų rinkos dalis, akivaizdu, kad vieno koncentracijoje dalyvaujančio ūkio subjekto perleidimas nebūtų padėjęs išspręsti tokios koncentracijos sukiamų konkurencijos problemų. Perleidus vieną subjektą, kurio rinkos dalis 20 – 22 proc., kolektyvinis dominavimas sumažėtų, tačiau išliktų itin didelis ir keliantis rimtą pavojų efektingai konkurencijai alaus rinkoje. Taip pat Konkurencijos taryba turėjo įvertinti ir artimiausius konkurentus, jų užimamą padėtį rinkoje, galimybę, įsigijus vieną

¹²¹2008 m. spalio 22 d. Komisijos pranešimas dėl konkurencijos gynimo priemonių, priimtų pagal Tarybos reglamentą (E139/2004) ir Komisijos Reglamentą (EB) Nr. 802/2004 P. 3;

¹²² Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. lapkričio 9 d. nutarimas Nr. 123 Dėl Carlsberg A/S pranešimo apie koncentraciją įsigyjant AB „Kalnapilis“, UAB „Utenos alus“, UAB „Jungtinis alaus centras“ kontrolę [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.].

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=332>

iš koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų, būti tinkama atsvara, kad po koncentracijos atsirasis ūkio subjektas neįgytų rinkos galios. Atsižvelgiant į tai, kad artimiausi konkurentai (potencialūs įgijėjai), jei tokia koncentracija būtų įvykdyta nenustačius įpareigojimų ir sąlygų, visi kartu turėtų tik apie 20 proc. rinkos dalies, šis rodiklis taip pat rodo, kad vieno koncentracijoje dalyvaujančio ūkio subjekto, kurio rinkos dalis yra 20 – 22 proc. perleidimas nėra pakankama priemonė, kad nebūtų sukurta alaus rinkoje dominuojanti padėtis, nes kolektyvinis dominavimas tuomet turėtų siekti apie 60 proc. rinkos.

Tai, kad Konkurencijos tarybos nustatytos konkurencijos gynimo priemonės šiuo atveju buvo iš tiesų nepakankamos, kad būtų išspręsta konkurencijos problema, patvirtina ir faktiniai duomenys apie alaus rinkos pasiskirstymą tarp joje veikiančių ūkio subjektų 2002 m. Šiuo laikotarpiu UAB „Švyturio – Utenos alus“ (įmonė, kuri buvo sukurta įvykdžius koncentraciją) užėmė 47 proc. alaus rinkos, o jos artimiausias konkurentas „Kalnapilis – Vilniaus tauras“ – 25 proc. rinkos¹²³. Vadinas, šiuo atveju Konkurencijos taryba, davusi leidimą vykdyti koncentraciją, leido ūkio subjektams sukurti dominuojančią padėtį rinkoje ir taip itin apriboti konkurenciją, o pritaikyti įpareigojimai ir sąlygos nebuvo pakankami tam, kad būtų išlaikyta konkurencinga rinkos struktūra.

Kitas nagrinėtinas Konkurencijos tarybos precedentas – 2003 m. balandžio 3 d. nutarimas¹²⁴, kuriuo buvo leista AB „Rokiškio sūris“ vykdyti koncentraciją įsigyjant iki 35,3 proc. AB „Panevėžio pienas“ akcijų. Konkurencijos taryba nustatė, kad AB „Rokiškio sūris“ vykdomos koncentracijos įsigyjant iki 35,3 proc. AB „Panevėžio pienas“ akcijų dalyviais yra laikomi AB „Pieno žvaigždės“ ir AB „Rokiškio sūris“. AB „Pieno žvaigždės“, kuri iki numatomos vykdyti koncentracijos turėjo vienvaldę AB „Panevėžio pienas“ kontrolę, ir AB „Rokiškio sūris“, kuri įgyja AB „Panevėžio pienas“ kontrolę, įgyja bendrą AB „Panevėžio pienas“ kontrolę. Visi trys ūkio subjektai veikia tose pačiose rinkose, numatoma vykdyti koncentracija vertinama kaip horizontali, stipriai keičianti koncentracijos laipsnį atitinkamose rinkose. Po numatomos vykdyti koncentracijos būtų sukurta dominuojanti padėtis ir itin apribota konkurencija atitinkamose rinkose. Atsižvelgiant į tai, Konkurencijos taryba leido vykdyti koncentraciją nustačiusi įpareigojimą AB „Rokiškio sūris“ nebalsuoti AB „Panevėžio pienas“ visuotiniuose akcininkų susirinkimuose šiais klausimais: 1) dėl pelno

¹²³ Rimantas Garuckas, Ieva Sutkevičiūtė, Lina Karbauskaitė „Lietuvos alaus pramonės vystymosi perspektyvos“, 151 psl., [Žiūrėta – 2012 m. kovo 31 d.] Prieiga per - <http://www.coactivity.vgtu.lt/upload/fmf_cbk/148-156_vgtu_2004.pdf>

¹²⁴ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2003 m. balandžio 3 d. nutarimas Nr. 1S-29 Dėl leidimo AB „Rokiškio sūris“ vykdyti koncentraciją įgyjant iki 35,3 proc. AB „Panevėžio pienas“ akcijų. [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d]. Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=150>

paskirstymo; 2) dėl nepaskirstytinųjų rezervų sudarymo, paskirstymo ir naikinimo; 3) dėl didesnės kaip 1/20 bendrovės įstatinio kapitalo vertės ilgalaikio turto dalies pardavimo, perleidimo, nuomos ar įkeitimo, taip pat laidavimo ar garantavimo juo dėl kitų subjektų prievolių įvykdymo.

Taikomų įpareigojimų ir sąlygų tikslas – išspręsti Konkurencijos tarybos nustatytas konkurencijos problemas. Konkurencijos taryba turėjo pritarti ir nustatyti tokios rūšies ir tokios apimties konkurencijos gynimo priemonę, kuri išspręstų minėtas problemas ir užtikrintų konkurencingą rinkos struktūrą. Konkurencijos taryba nustatė, kad dėl numatomos vykdyti koncentracijos bus padaryta didelė žala konkurencijai atitinkamoje rinkoje, AB „Rokiškio sūris“ ir AB „Pieno žvaigždės“ užimtų atitinkamai apie 61 proc. ir 60 proc. rinkos, artimiausi konkurentai yra pakankamai smulkūs, todėl, vadovaujantis Komisijos praktika, tam, kad būtų pasiekti įsipareigojimų ir sąlygų nustatymo tikslai, turėjo būti taikomos struktūrinio pobūdžio priemonės. Konkurencijos taryba, konkurencijos gynimo priemonė - ryšių su konkurentais nutraukimą, kuris pasireiškia teisės balsuoti konkurento visuotiniame akcininkų susirinkime klausimais, susijusiais su tokio ūkio subjekto tam tikrais finansiniais bei turto valdymo klausimais, neužkerta kelio tokiam ūkio subjektui pasinaudoti galimybėmis, kurią jam suteikia dominuojanti padėtis.

4. Nustatytos struktūrinės priemonės yra neišsamios. Pirmiausia paminėtina tai, kad Konkurencijos taryba skirdama struktūrinio pobūdžio priemones, nenumato jų neišpirkimo išlygos, pavyzdžiui, 2004 m. gegužės 27 d. nutarimas¹²⁵, 2005 m. spalio 27 d. nutarimas¹²⁶. Siekiant užtikrinti konkurencijos gynimo priemonės ilgalaikį veiksmingumą, Komisija pranešime dėl koncentracijos gynimo priemonių numato, kad taikant struktūrines konkurencijos gynimo priemones, turi būti numatyta, kad susijungusi įmonė negalėtų imtis atgręžtinių veiksmų ir susigrąžinti įtakos struktūrinės koncentracijos gynimo priemonės objektu buvusiam turtui, ar jo daliai.

Nenumatant tokio įpareigojimo iš esmės yra sumažinamas koncentracijos gynimo priemonės veiksmingumui, nes yra paliekama galimybė susigrąžinti perleistą turtą nepraėjus pakankamai laiko, kad situacija rinkoje būtų pasikeitę, ir taip eliminuoti priemonės taikymo poveikį. Pastebėtina, kad tokie sandoriai nebūtinai gali atitikti bendrųjų pajamų ribas, su kuriomis yra siejama ūkio subjekto pareiga pranešti apie koncentraciją, todėl bus galimi vykdyti be patikrinimo.

¹²⁵ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2004 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 1S-80 Dėl leidimo AB „Alita“ vykdyti koncentraciją įgyjant 100 proc. AB „Anykščių vynos“ akcijų paketą. [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=103>

¹²⁶ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2005 m. spalio 27 d. nutarimas Nr. 1S-122 Dėl leidimo vykdyti koncentraciją Elion Ettevotted AS įsigyjant 100 proc. MicroLink AS akcijų [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=69>

Tačiau vertinant naujausią Konkurencijos tarybos praktiką, pastebima teigiama šios praktikos kitimo tendencija. Konkurencijos taryba 2011 m. spalio 7 d. nutarime¹²⁷ konstatavo, kad pateikti išipareigojimai¹²⁸ veiksmingai galėtų pašalinti neigiamas koncentracijos pasekmes tik tuo atveju, kai koncentracijoje dalyvaujantys bei su jais susiję ūkio subjektai perleistų tretiesiems asmenims vaistinių negalėtų išigyti atgal reikšmingą laikotarpį po išipareigojimų įvykdymo. Perleistų vaistinių išigijimas atgal būtų galimas tik tuo atveju, kai Konkurencijos taryba patvirtintų, jog dėl pasikeitusios situacijos atitinkamose rinkose toks išigijimas nebesukeltų neigiamų pasekmių konkurencijai.

Siekiant atskleisti problematiką, susijusią su išipareigojimų ir sąlygų skyrimu, būtina paminėti ir Konkurencijos tarybos 2004 m. kovo 18 d. nutarimą¹²⁹. Šiuo nutarimu Konkurencijos taryba leido OAO „Gazprom“ vykdyti koncentraciją išigyjant 34 proc. AB „Lietuvos dujos“ akcijų paketą ir įgyjant kartu su VĮ Valetybės turto fondas, „Ruhrgas Energie Beteiligungs AG“ ir „E.ON Energie AG“ bendrą AB „Lietuvos dujos“ kontrolę su sąlyga, kad šioje koncentracijoje dalyvaujantys ūkio subjektai nesudarys kliūčių dujų tiekimo įmonėms, turinčioms reikalingas licencijas ir sutartis su pirkėjais iš Lietuvos, taip pat ir laisviesiems vartotojams savo poreikiams sudaryti gamtinių dujų pirkimo sutartis su bet kuria dujų gavybos ar tiekimo įmone, o taip pat kitiems ūkio subjektams, išgaunantiems gamtines dujas, tiekti jas pirkėjams Lietuvoje. Ši pritaikyta konkurencijos gynimo priemonė neišsprendžia problemos visiškai, nes Konkurencijos taryba konstatavo, kad OAO „Gazprom“ yra vienintelis galimas dujų tiekėjas į Lietuvą ir kito alternatyvaus tiekėjo nėra. Todėl taikoma priemonė jokios įtakos rinkos struktūrai nedaro, neatitinka išipareigojimams keliamo reikalavimo būti įgyvendintiems per trumpą laiką, nes apskritai neįmanoma nustatyti, ar ta priemonė bus kada nors įgyvendinta. Numatyta priemonė neišsami, nekonkreči priemonė, t.y. nurodoma abstraktus išipareigojimas nesudaryti kliūčių, kuris yra nedetalizuojamas, taip netiksliai apibrėžiant privalomo elgesio modelį. Taip pat nenumatyta priemonės įvykdymo užtikrinimo stebėsenos mechanizmas.

¹²⁷ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2011 m. spalio 7 d. nutarimas Nr. 1S-208 Dėl leidimo UAB „Gintarinė vaistinė“ vykdyti koncentraciją išigyjant 100 proc. UAB „Saulėgražų vaistinė“ akcijų ir 100 proc. UAB „Thymus vaistinė“ akcijų [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=1319>

¹²⁸ UAB „Gintarinė vaistinė“ buvo leista vykdyti koncentraciją išigyjant 100 proc. UAB „Saulėgražų vaistinė“ akcijų ir 100 proc. UAB „Thymus vaistinė“ akcijų išipareigojus perleisti tretiesiems asmenims, nesusijusiems su koncentracijoje dalyvaujančiais ūkio subjektais, nutarimo priede nurodytų vaistinių akcijas, nuomos teises arba jų atsisakyti kitu būdu.

¹²⁹ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2004 m. kovo 18 d. nutarimas Nr. 1S-38 Dėl leidimo OAO „Gazprom“ vykdyti koncentraciją išigyjant 34 proc. AB „Lietuvos dujos“ akcijų paketą ir įgyjant kartu su VĮ Valstybės turto fondas, „Ruhrgas energie beteiligungs AG“ ir „E.ON energie AG“ bendrą AB „Lietuvos dujos“ kontrolę [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=96>

Taigi, apibendrinant galima teigti, kad nors ir negausioje Konkurencijos tarybos praktikoje, susijusioje su sąlygų ir įpareigojimų nustatymu, yra daug probleminių aspektų, susijusių su konkurencijos gynimo priemonių parinkimu, vykdymo užtikrinimu, reagavimu į tokių priemonių nesilaikymą, todėl tokiais atvejais yra suteikiamas leidimas vykdyti pavojingą koncentraciją, o žalą eliminuoti turinčios priemonės yra neveiksmingos.

Išvados

1. Tiek Europos Sąjungos, tiek Lietuvos teisės aktuose yra įtvirtinta iš esmės vienoda koncentracijų sąvoka. Tačiau išanalizavus konkurencijos institucijų praktiką koncentracijų reguliavimo srityje, išryškėja tam tikri skirtumai: Lietuvos praktikoje nėra pripažįstama *de facto* susijungimai, įtvirtinta nepagrįsta koncentracijos prezumpcija bei poįstatyminiu teisės aktu yra išplėsta koncentracijos sąvoka, numatant, kad į ją įeina ir kontrolės sustiprinimo atvejais. Tokiu būdu ne tik nėra pasiektas Konkurencijos įstatyme ir Konkurencijos tarybos nutarime Nr. 45 numatytas Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės suderinimo tikslas, bet ir toks įtvirtintas teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintam teisinės valstybės principui.

2. Koncentracijų kontrolės teisiniame reguliavime jau 13 metų nesikeičia apyvartos ribos, kuriuos atitinkantys ūkio subjektai, privalo pranešti apie koncentraciją Konkurencijos tarybai ir ją vykdyti tik gavus leidimą. Atsižvelgiant į tai, kad absoliučia dauguma atvejų yra išduodami besąlygiški leidimai vykdyti koncentracijas, taip pat į besikeičiančius ekonominius santykius, ūkio subjektų augimą, ribotus Konkurencijos tarybos išteklius, toks apyvartos ribų stabilumas vertintinas kaip nepagrįsta našta smulkiajam ir vidutiniam verslui bei išteklių, kuriuos Konkurencijos taryba galėtų panaudoti pripažintiems pavojingesniais konkurencijos pažeidimams (piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi, konkurenciją ribojantiems susitarimai) tirti, neracionaliu panaudojimu.

3. Dauguma Konkurencijos tarybos nutarimų yra neargumentuoti, nepateikiama sprendimo priėmimo motyvai, galimybė susipažinti su tyrimo medžiaga yra itin ribota, neaišku, kokių kriterijų visuma buvo analizuota. Visa tai lėmė, kad Konkurencijos tarybos praktikoje priimtų nutarimų leisti vykdyti koncentraciją pagrindu yra įvykdyti susijungimai, kuriais buvo itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje ar sukurta (sustiprinta) dominuojanti padėtis.

4. Leidimas vykdyti koncentraciją nustatant sąlygas ir įpareigojimus yra leidimas vykdyti koncentraciją, kuri kelia draudžiamą poveikį konkurencijai atitinkamoje rinkoje. Sąlygos ir įpareigojimai – priemonė, neutralizuojanti galimus neigiamus padarinius. Tačiau Konkurencijos taryba savo praktikoje taiko neišsamias konkurencijos gynimo priemones, parenka netinkamus įpareigojimus, kurie konkrečioje situacijoje negali pasiekti jiems keliamo tikslo, nėra užtikrinama jų įvykdymo kontrolė bei operatyvi Konkurencijos tarybos reakcija į konkurencijos gynimo priemonių nesilaikymą. Tokiu būdu yra sudaromos sąlygos įgyvendinti koncentracijas, kurios daro žalą sąžiningai konkurencijai atitinkamoje rinkoje.

Santrauka

Sąžininga konkurencija rinkoje skatina optimaliai paskirstyti ekonominius išteklius, veiksmingai juos panaudoti, didinti ekonominį augimą ir kelti vartotojų gerovę. Dėl to ji pripažintina konstitucine vertybe ir teisės aktais yra sukurta jos apsaugos sistema.

Viena iš sąžiningos konkurencijos apsaugos sistemos elementų – koncentracijų kontrolės teisinis institutas, įtvirtintas Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme. Taigi šiame magistro darbe yra nagrinėjamas koncentracijos kontrolės institutas bei nustatomos pagrindinės praktinės problemos, kurios kelia pavojų instituto tikslo - konkurencingos rinkos struktūros užtikrinimo – pasiekimui.

Darbas susideda iš keturių dalių. Visos dalys, išskyrus antroji, yra formuojamos remiantis tuo pačiu principu: pirmiausia yra pateikiama teorinė dalis, pagrįsta Europos Komisijos parengtais dokumentais, vėliau yra nagrinėjama Lietuvos konkurencijos institucijos praktika analizuojamu klausimu ir identifikuojamos susijusios problemos. Pirmoje dalyje yra nagrinėjama koncentracijos vykdymo bei koncentracijų reguliavimo tikslai ir priežastys, pateikiama koncentracijų sąvoka, kiekvieną iš koncentracijos vykdymo būdų nagrinėjant atskirai bei analizuojama koncentracijų sustiprinimo bei 25 proc. balsų įgijimo vertinimo probleminiai aspektai. Antroje dalyje pateikiama koncentracijų kontrolės instituto raida, kuri padeda išryškėti apyvartų ribos stabilumo problematikai. Trečioje dalyje apžvelgiami koncentracijų, atsižvelgiant į jų rūšį, vertinimo kriterijai bei įvertinama Konkurencijos tarybos praktika koncentracijų vertinimo srityje. Ketvirtoje dalyje nagrinėjama vieno iš Konkurencijos tarybos galimų priimti nutarimų po praneštos koncentracijos – leisti vykdyti koncentraciją nustatant ūkio subjektams sąlygas ir įpareigojimus - teoriniai bei praktiniai aspektai.

Šiame mokslinime darbe yra naudojami šie teisės teorijoje pripažinti mokslinio tyrimo metodai: loginis, sisteminis, dokumentų analizės, istorinis ir lyginamasis metodai.

PRACTICAL ISSUES OF APPLYING CONCENTRATION CONTROL RULES IN LITHUANIA

Summary

Freedom of free competition in the market forces to use limited resources effectively, expands economical growth and raises the welfare of consumers. Freedom of free competition is a constitutional value in Lithuania and there is created a legal protection system to save it from restrictions.

One element of this protection system is concentration control, which is regulated under the Law of Competition of Republic of Lithuania. The object of this paper work is the system of concentration control rules. While analysing theoretical aspects and application practice, there are identified main practical issues of applying these rules in Lithuania, which create a risk that there will not be achieved a purpose of this regulation.

This master's degree paper work is divided into four parts. All parts, except the second one, are modulated based on the same method: firstly, there are analysed theoretical questions relying upon European Union institutions' documents and after that there are studying practice of Competition Council of the Republic of Lithuania and identifying main practical problems. In the first part, there are analysed the concept of concentration, reasons why undertakings merge and reasons why such mergers are regulated by law. Two main problems arise: is the strengthening of control an concentration and is the presumption of concentration then an undertaking has $\frac{1}{4}$ votes reasonable. The object of the second part is the development of concentration control rules and the main problem analysed is the stagnation of aggregate incomes value. In the third part there are scrutinized the system of criterions necessary to evaluate the concentration and analysed practice of Competition Council of the Republic of Lithuania in the field of evaluating concentrations. Fourth part is for theoretical and practical aspect of decision to permit concentration with conditions and obligations, which can be made by Competition Council after evaluation of concentration.

The main methods used in this work are: comparative, logical, systematic, historical, teleological, historical and analysis of documents.

NAUDOTA LITERATŪRA

I. Teisės aktai:

1. Europos Sąjungos teisės aktai

1.1. 2008 m. gegužės 9 d. Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per -

<<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:lt:PDF>>

1.2. 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB susijungimų reglamentas). [Žiūrėta 2012 m. sausio 11 d.].

Prieiga per -

<http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=44322&p_query=&p_tr2=2>

2. Lietuvos Respublikos teisės aktai

2.1. 1992 m. spalio 25 d. Lietuvos Respublikos Konstitucija, Žin., 1992, Nr. 33- 1014.

2.2. 1992 m. rugsėjo 15 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas Nr. I-2878, Valstybės žinios, 1992-10-20, Nr. 29-841 [2012 m. sausio 11 d.] Prieiga per -

<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1691&p_query=&p_tr2=2>

2.3. 1999 m. kovo 23 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas Nr. VIII-1099, Žin., 1999, Nr. 30-856. [2012 m. sausio 10 d.]. Prieiga per -

<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=408322&p_query=&p_tr2=2>

2.4. 2004 m. balandžio 15 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pakeitimo ir papildymo, valstybės pagalbos ūkio subjektams kontrolės įstatymo pripažinimo netekusio galios ir civilinio proceso kodekso pakeitimo įstatymas Nr. IX-2126, Valstybės žinios, 2004-04-28, Nr. 63-2244. [2012 m. sausio 10 d.]. Prieiga per -

<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=231856>

2.5. 2009 m. balandžio 9 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1, 3, 4, 10, 13, 14, 19, 20, 23, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 40, 41, 42, 43, 44, 49 straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. XI-216, Valstybės žinios, 2009-04-25, Nr. 46-1795. [Žiūrėta – 2012 m. sausio 10 d.] Prieiga per -

<http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=341986>

2.6. 2011 m. rugsėjo 29 d. Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XI-1607/ Valstybės žinios, 2011-10-13, Nr. 123-5815 / [Žiūrėta 2012 m. balandžio 10 d.].

Prieiga per - <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=407674>

2.7. 2012 m. kovo 22 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. XI-1937; [Žiūrėta 2012 m. balandžio 6 d.] Prieiga internetu - <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=421104&p_query=&p_tr2=2>

2.8. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas Nr. VIII-1927, 2000.09.19, Žin., 2000, Nr.85-2566 (2000.10.11) [Žiūrėta 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per –

<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=411832&p_query=&p_tr2=2>

2.9. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, nauja įstatymo redakcija nuo 2004 m. sausio 1 d. Nr. IX-1889, 2003-12-11, Žin., 2003, Nr. 123-5574 (2003-12-30) [Žiūrėta - 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per –

<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=417001&p_query=&p_tr2=2>

2.10. 2000 m. balandžio 27 d. Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 45 Dėl pranešimo apie koncentraciją pateikimo, nagrinėjimo ir bendrųjų pajamų apskaičiavimo tvarkos patvirtinimo [Žiūrėta - 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nutlrv_view&nut_id=889>

II. Specialioji literatūra

1. Užsienio šalių specialioji literatūra

1.1. JONES A., SUFRIN B., *EU Competition Law: Text, Cases and Materials*;

1.2. MONTI G., *EC Competition Law*, Cambridge University Press, 2009;

1.3. WHISH R., *EC Competition Law*, 5th edition, 2003, Lexis Nexis UK.

2. Lietuvos Respublikos specialioji literatūra

2.1. BANEVIČIENĖ, A. *Koncentracijos sampratos skirtumai remiantis Lietuvos ir Europos bendrijos teisės normomis, reguliuojančiomis koncentracijas*. Jurisprudencija, 2005, t. 72(64); 72-80;

2.2. KŪRIS, E. *Ūkinės veiklos laisvė, sąžininga konkurencija ir bendra tautos gerovė (Konstitucijos 46 str. jurisprudencinis komentaras)*, Jurisprudencija, 2005, t. 64(56); 56-73.

III. Praktinė medžiaga

1. Europos Sąjungos praktinė medžiaga

1.1. 2004 m. vasario 5 d. Europos Komisijos gairės dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (2004C 31/03) [Žiūrėta - 2012 m. sausio 10 d.] Prieiga per –

<[http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:03:52004XC0205\(02\):LT:PDF](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:03:52004XC0205(02):LT:PDF)>

1.2. 2008 m. balandžio 16 d. Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (2008/C 95/01)

1.3. 2008 m. spalio 18 d. Europos Komisijos nehorizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės gairės (2008/C 265/07) [Žiūrėta 2012 sausio 10 d.] Prieiga per –

<<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:265:0006:0025:lt:PDF>>

1.4. 2008 m. spalio 22 d. Komisijos pranešimas dėl konkurencijos gynimo priemonių, priimtų pagal Tarybos reglamentą (E139/2004) ir Komisijos Reglamentą (EB) Nr. 802/2004 15 punktas. [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per:

<<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:267:0001:0027:LT:PDF>>

1.5. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 1973 m. vasario 21 d. sprendimas byloje Nr. C-6/72 *Europemballage Corporation and Continental Can Company v. Europos Komisija* [Žiūrėta - 2012 m. sausio 10 d.]. Prieiga per -

<<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=88341&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=904803>>

1.6. Europos Sąjungos Teisingumo teismo 1996 m. Spalio 24 d. Sprendimas byloje *Viho Europe BV v. Europos Komisija* [Žiūrėta 2012 m. sausio 10 d.]. Prieiga per -

<<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=100283&pageIndex=0&doclang=en&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=723936>>

1.7. 2009 m. rugsėjo 10 d. Teisingumo teismo sprendimas byloje C-97/08 *Akzo Nobel v. Europos Komisija* [Žiūrėta 2012 m. sausio 10 d.].

Prieiga per –

<<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72629&pageIndex=0&doclang=LT&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=723240>>

2. Lietuvos Respublikos praktinė medžiaga

2.1. 1999 m. spalio 6 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas dėl Telekomunikacijų įstatymo, *Valstybės žinios*, 1999-10-13, Nr. 85-2548. [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.] Prieiga per - <<http://www.lrkt.lt/dokumentai/1999/n911006a.htm>>

2.2. 2006 m. lapkričio 13 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės, *Valstybės žinios*, 2006-11-16, Nr. 123-4650 [Žiūrėta - 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per - <<http://www.lrkt.lt/dokumentai/2006/n061113.htm>>

2.3. 2011 m. rugsėjo 26 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas Dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos, *Valstybės žinios*, 2011-09-30, Nr. 118-5564, [Žiūrėta - 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per - <<http://www.lrkt.lt/dokumentai/2011/n110928.htm>>

2.4. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. sausio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-556-45-08 Policijos departamentas prie VRM v. Konkurencijos taryba. [Žiūrėta - 2012 m. sausio 10 d.]. Prieiga per -

<<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=56084f1a-f1f3-421a-b983-42cd861bed38>>

2.5. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012 „City Service“ v. Konkurencijos taryba [Žiūrėta - 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per - <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=1c3c81b0-5e09-4c8a-8da9-6bc619f6f921>>

2.6. 2009 m. gruodžio 10 d. Vilniaus apygardos administracinio teismo nutartis administracinėje byloje Nr. I-1768-171/2009 D.I. v. Vilniaus AVPK VTV MK [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.] Prieiga per –

<<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=d9bf5a00-3fb0-4b2d-a224-5a726b1d1423>>

2.7. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2004 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 2S-5 dėl UAB „Rubicon apskaitos sistemos“ veiksmų [Žiūrėta - 2012 m. sausio 11 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=82>

2.8. 2004 m. gruodžio 23 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S-180 dėl leidimo UAB „Aistensita“ [Žiūrėta - 2012 m. sausio 9 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=137>

2.9. 2005 m. vasario 10 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S-16 dėl leidimo AB „Empower“ [Žiūrėta - 2012 m. sausio 9 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=28>

2.10. 2006 m. gruodžio 26 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nutarimas Nr.1S-145 dėl leidimo UAB „Aura Estate“ [2012 m. sausio 9 d.] Prieiga per -

<http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=396>

2.11. 2007 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S-89 Dėl atsisakymo duoti leidimą vykdyti koncentraciją UAB „Šiaulių plentas“ , UAB „Alkesta“ ir AB „Kauno tiltai“ [Žiūrėta 2012 m. sausio 11 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=438>

2.12. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2008 m. spalio 16 d. nutarimas Nr. 2S-21 Dėl MAXIMA LT, UAB veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 10 straipsnio 1 dalies ir 11 straipsnio 2 dalies reikalavimams. [Žiūrėta - 2012 m. sausio 11 d.]. Prieiga per –

<http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=916>

2.13. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2008 m. lapkričio 6 d. nutarimas Nr. 2S-22 Dėl *Rautakirja OY* Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2007 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr.1S-190 nustatytų koncentracijos vykdymo sąlygų ir įpareigojimų vykdymo pažeidimo . [Žiūrėta - 2012 m. sausio 11 d.]

Prieiga per – <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=921>

2.14. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2006 m. kovo 23 d. nutarimas Nr. 1S-30 Dėl leidimo vykdyti koncentraciją UAB „Rubicon group“ sustiprinant UAB „Livesta serviso centras“, UAB „Katra“ ir UAB „Axis industries“ kontrolę [2012 m. balandžio 10 d.] Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=11 >

2.15. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2011 m. sausio 13 d. nutarimas Nr. 1S-5 Dėl leidimo Nerijui Numavičiui vykdyti koncentraciją tiesiogiai ir netiesiogiai įsigyjant iki 73 proc. VP grupė, UAB; UAB „Vilniaus prekyba“, UAB „NDX Energija“; Akropolis Group, UAB; Geležinio vilko projektas, UAB; Biruliškių turtas, UAB; Taikos turtas, UAB; Ozo turtas, UAB; Aido turtas, UAB; Nikola Mushanov projektas, UAB; Agile investment limited Vilnius biuro; UAB „M.M.M. projektas“; UAB „Sandėlių sistemos“; AKSO, UAB; Equipark limited Vilniaus biuro; Franpark LTD. Lietuvos biuro; Klarus group holdings ou Vilnius biuro akcijų ir sustiprinant minėtų įmonių kontrolę [Žiūrėta - 2012 m. balandžio 10 d.].

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=1220>

2.16. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2004 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 2S-5 Dėl UAB „Rubikon apskaitos sistemos“ veiksmų, įsigyjant daugiau kaip ¼ UAB

„Katra“ įstatinio kapitalo, apie tai nepranešus ir negavus Konkurencijos tarybos leidimo koncentracijai vykdyti [Žiūrėta - 2012 m. balandžio 10 d.] Prieiga per -

<http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=82>

2.17. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2010 m. liepos 15 d. nutarimas Nr. 2S-19 Dėl AB „City Service“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 10 straipsnio 1 dalies ir 11 straipsnio 2 dalies reikalavimams [Žiūrėta - 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=1162>

2.18. Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos 2003 m. vasario 3 d. nutarimas Dėl ūkio subjektų veiksmų, dalyvaujanat 2000 m. kelių tiesimo ir taisymo darbų konkursuose, atitikimo Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 ir 6 punktam [Žiūrėta - 2012 m. sausio 10 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=752>

2.19. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2008 m. rugsėjo 18 d. nutarimas Nr. 1S-118 Dėl leidimo Maxima LT, UAB [Žiūrėta - 2012 m. balandžio 10 d.].

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=875>

2.20. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2003 m. rugsėjo 25 d. nutarimas Nr. 1S-101 Dėl leidimo UAB „Betoneta“ vykdyti koncentraciją įgyjant iki 100 proc. AB „Markučiai“ akcijų [Žiūrėta - 2012 m. balandžio 11 d.] Prieiga per -

<http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=176>

2.21. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2003 m. rugsėjo 3 d. nutarimas Nr. 1S-88 Dėl leidimo AB „Mažeikių nafta“ vykdyti koncentraciją įsigyjant 100 proc. UAB „Uotas“ akcijų [Žiūrėta - 2012 m. balandžio 10 d.] Prieiga per -

<http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=172>

2.22. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2007 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. 1S-179 Dėl leidimo vykdyti koncentraciją TEO LT, AB įsigyjant 100 proc. UAB „Nacionalinė skaitmeninė televizija“ akcijų [Žiūrėta - 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=474>

2.23. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2003 m. gruodžio 18 d. nutarimas Nr. 1S-147 dėl leidimo UAB „Aibės mažmena“ [Žiūrėta - 2012 m. sausio 9 d.]

Prieiga per - <http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=193>

2.24. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2011 m. spalio 7 d. nutarimas Nr. 1S-208 Dėl leidimo UAB „Gintarinė vaistinė“ vykdyti koncentraciją įsigyjant 100 proc. UAB „Saulėgražų vaistinė“ akcijų ir 100 proc. UAB „Thymus vaistinė“ akcijų [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.].

Prieiga per - http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=1319

2.25. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2004 m. kovo 18 d. nutarimas Nr. 1S-38 Dėl leidimo OAO „Gazprom“ vykdyti koncentraciją įsigyjant 34 proc. AB „Lietuvos dujos“ akcijų paketą ir įgyjant kartu su VĮ Valstybės turto fondas, „Ruhrgas energie beteiligungs AG“ ir „E.ON energie AG“ bendrą AB „Lietuvos dujos“ kontrolę [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.].

Prieiga per - http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=96

2.26. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2005 m. spalio 27 d. nutarimas Nr. 1S-122 Dėl leidimo vykdyti koncentraciją Elion Ettevotted AS įsigyjant 100 proc. MicroLink AS akcijų [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.].

Prieiga per - http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=69

2.27. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2003 m. balandžio 3 d. nutarimas Nr. 1S-29 Dėl leidimo AB „Rokiškio sūris“ vykdyti koncentraciją įgyjant iki 35,3 proc. AB „Panevėžio pienas“ akcijų. [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.].

Prieiga per - http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=150

2.28. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. lapkričio 9 d. nutarimas Nr. 123 Dėl Carlsberg A/S pranešimo apie koncentraciją įsigyjant AB „Kalnapilis“, UAB „Utenos alus“, UAB „Jungtinis alaus centras“ kontrolę [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=332

2.29. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2007 m. gruodžio 29 d. nutarimas Nr. 1S-190 Dėl leidimo vykdyti koncentraciją Rautakirja Oy įsigyjant 100 proc. UAB „Impress teva“ akcijų [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per - http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=479

2.30. Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos 2008 m. rugsėjo 18 d. nutarimas Nr. 1S-118 Dėl leidimo Maxima LT, UAB [Žiūrėta- 2012 m. balandžio 10 d.].

Prieiga per - http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=875

2.31. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2004 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 2S-5 dėl UAB „Rubicon apskaitos sistemos“ veiksmų

Prieiga per - http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=82

[Žiūrėta - 2012 m. sausio 11 d.]

2.32. Konkurencijos tarybos 2003 m. vasario 06 d. nutarimas byloje Nr. 2S-4 Dėl ūkio subjektų veiksmų, dalyvaujant 2000 m. kelių tiesimo ir taisymo darbų konkursuose, atitikimo konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 ir 6 punktus [Žiūrėta – 2012 m. balandžio 10 d.]

Prieiga per - http://www.konkuren.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=752 >

IV. Kiti šaltiniai

1.1. 2006 m. birželio 21 d. Lietuvos laisvosios rinkos analizė „Konkurencijos teisė ir jos taikymas Lietuvoje“

http://www.lrinka.lt/index.php?act=main&item_id=3407 [2012 sausio 10 d.]

1.2. 2010 m. gruodžio 30 d. Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės Valstybinio audito ataskaita „Konkurencijos laisvės apsauga“ Nr. VA-P-20-10-29

http://www.vkontrolė.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=2 [2012 m. balandžio 10 d].

1.3. International competition network „Merger remedies review project“, Bonn, June

<http://www.internationalcompetitionnetwork.org/uploads/library/doc323.pdf;2005> [2012 m. kovo 30 d.]